

Izhaja ob 4. jutraj.
 Štane mesečno Din 25.—; za ino-
 scemstvo Din 40.— neobvezno.
 Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
 Osnovna redakcija: Miklošičeva cesta
 št. 16/L. — Telefon št. 72.
 Močna redakcija: od 19. ure naprej v
 Knafljevi ul. št. 5/L. — Telefon št. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Uprava:

Upravištvu: Ljubljana, Prešernova
 ulica št. 54. — Telefon št. 35.
 Inzeratni oddelek: Ljubljana, Prešernova
 ulica št. 4. — Telefon št. 36.
 Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
 št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta,
 Račun pri poštne čeki, zavodu Ljubljana
 št. 11.842, — Praha čisto 78.180,
 Wien Nr. 105.441.

Ljubljana, 19. marca.

V verifikacijskem odboru je bilo danes odobreno poročilo o overitvenju mandatov. Jutri bo to poročilo po predpisu poslovnika tiskano izročeno poslancem in v soboto ob 9. se sestane plenum Narodne skupščine, da prične razpravo o predlogih verifikacijskega odbora. S tem stopa vprašanje overitvenja mandatov v svojo končno fazo. Po predpisih poslovnika se del parlamentarne debate o mandatih v dva dela. Najprej se vrši razprava o neoporenih mandatih, katere večina verifikacijskega odbora predlaga, da se naj overijo. Ta razprava sme trajati le en dan. Za debato o spornih mandatih odmerja poslovnik največ pet dni. Kot oporene bo plenum obravnaval vse radičevske mandate ter mandate v bregalniskem in mariborskem okrožju. Glede radičevskih mandatov predlaga verifikacijski odbor, da se razveljavijo, glede volitev v bregalniskem in mariborskem okrožju se predlaga, da se odredi preiskava, ki naj dožene, v koliko so navedene in potom preiskave še dogane nepravilnosti vplivale na volilne rezultate v teh dveh okrožjih.

Ako bo verifikacijska debata izčrpala ves po poslancu ji odmerjeni čas, bodo poslanci, kojih mandati se verifikirajo, v petek ali pa v soboto položili prisego, nakar pristopi Narodna skupščina izvolitvi stalnega predsedništva ter prične svoje delo s slovesno otvoritvijo po kraljevem prestolnem govoru. S tem nastopi normalno parlamentarno stanje.

Do tega časa bodo odločena vsa vprašanja, ki so v zvezi s stabilizacijo političnih priključit. Smatramo, da se bo formalna demisijska vlada izvršila tik po zaključku verifikacijske debate, odnosno po izvolitvi skupščinskega predsedništva, t. j. koncem prihodnjega tedna. Ministrski predsednik Pašić bo kralju ponudil ostavko svojega volilnega kabineta ter bo dobil mandat, da sestavi delovno vlado. Pašić bo vladarju že mogel predložiti listo novega kabineta in bo rekonstrukcija vlade še isti dan izvršena. Stranki vladine večine sta se tudi že sporazumeli glede sestave skupščinskega predsedništva in tako bo naš parlament v zadnjem tednu tekočega marca mogel pristopiti izvolitvi svojih odborov ter pozitivnemu zakonodajnemu delu.

Kakšna bo končna sestava Narodne skupščine, o tem računski še niso zaključili. Opozicijski blok radi predloga verifikacijskega odbora o radičevskih mandatih kričavo in z velikim hrupom naznanja abstinenco in napoveduje, da ne namerava izvrševati svojih poslaniških dolžnosti. Teh groženj danes pravzaprav nikdo ne vzame resno. Opozicijski blok je dejansko zaposlen s povsem drugim skrbmi. Še vedno namreč upa, da večina parlamenta ne bo razveljavila vseh radičevskih mandatov. To upanje morda ni neutemeljeno, Narodni blok gotovo zna razlikovati med onimi radičevci, ki so s svojimi protidržavnimi deli direktno kompromitirani. (Radič in njegovi ožji tovariši) in med onimi, ki kažejo svojo solidarnost z Radičem in njegovim delom zaenkrat le posredno s tem, da so se dali voliti kot njegovi ljudje, a dosedaj niso proglasili, da se odrekajo njegovi zločinski politiki. Zato je pravilno, kar je včeraj izjavil našemu korespondentu politik Narodnega bloka, da je usoda radičevskih mandatov v rokah opozicijskega bloka. Ako se radičevski poslanci slovesno odrečejo Radiču in njegove politike, ako podajo garancije, da bodo na osnovi ustavnega stanja lojalno sodelovali v parlamentu ter narodu doma svoj programski preokret objavili in utemlili s konkretnimi dejanji, potem je revizija predloga verifikacijskega odbora gotovo mogoča. Toda to ni v rokah vlade.

Vlada in njena večina sta trdno odločeni, da se ne spuščata v nobene političarske kompromise in nobena pogajanja. Le popolna odvrnitev od Radiča, kapitulacija separatističnega programa pred državo in narodno idejo, more preduriti odločitev, ki se bliža.

Opozicija stoji pred dalekosižnimi in priznavamo — težkimi odločitvami. Solidarnost z Radičem vodi v pogubo, prekinitve zveze s tem zločincem formalno razbija blok opozicije ter za vedno jemlje ambicioznim njegovim voditeljem upanje na preobrat v političnem položaju. To je res. Toda kar izgubi Davidovičev blok na formalni moči, to mora pridobiti na moralnem in političnem ugledu in čeravno bi stal v ostri opoziciji, bi mu vendar ne bilo težko s pozitivno kritiko sodelovati pri velikem zakonodajnem delu, ki čaka našo Narodno skupščino. Narodni blok gotovo ne bo ničesar storil, kar bi lojalno opoziciji onemogočalo ali oteževalo vršenje te naloge, ki v gotovem smislu ni nič manj važna, kakor je važna naloga Narodnega bloka, kateremu je za bodočo zakonodajno in upravno dobo izročeno krmilo države po principu parlamentarizma in ustavnosti.

Vlada o nadaljni parlamentarni in politični taktiki Narodnega bloka

Na včerajšnji dopoldanski seji ministr. sveta so bili storjeni vsi ukrepi glede postopanja vladine večine pri verifikacijski debati.

Beograd, 19. marca. r. Danes od 10. do 12. dopoldne je imela vlada sejo, ki so ji prisostvovali tudi predsednik verifikacijskega odbora dr. Sršić, začasni predsednik skupščine dr. Subotić in poročevalec večine verifikacijskega odbora Simonović. Na tej seji je bilo prečitano poročilo verifikacijskega odbora, ki bo predloženo plenumu Narodne skupščine. Vlada je razpravljala ob tej priliki tudi o stališču, ki ga naj zavzame glede raznih predlogov, došlih od verifikacijskega odbora. Istotako je tudi razpravljala, kakšno stališče naj zavzame v Narodni skupščini napram posameznim predlogom verifikacijskega odbora. Zatem se je vršila razprava o tem, kaj naj se zgodi po razveljavitvi mandatov HRSS, ali naj se pokličejo v skupščino namestniki, in kdaj naj bi se vršile naknadne volitve, ako se bo sprejel sklep, da se naj izvrše.

Po seji vlade so se sestali vladni člani verifikacijskega odbora, katerim je posl. Sršić poročal b stališču ministrskega sveta.

V vladi se je dopoldne razpravljalo tudi o novem volilnem zakonu. Kakor se zatrjuje bo novi volilni zakon sprejel načelo, da liste s kandidati strank, proti katerim je uveljavljen zakon o zaščiti države, ne morejo biti od sodišč potrjene. Tudi se govori, da bo zakon onemogočil sabotažo parlamentarnega dela potom abstinencije na ta način, da bodo poslanci, ki izostanejo brez opravičila od 30 skupščinskih sej, izgubili mandat.

Pri zaključku današnje seje še ugotovil min. predsednik Pašić popolno enotnost vseh članov vlade v pogledu na nadaljno parlamentarno in politično taktiko Narodnega bloka.

Opozicijski blok izgubil orijentacijo

Tudi včeraj so trajala posvetovanja voditeljev opozicijskega bloka ves dan a končala brez rezultata.

Beograd, 19. marca. p. Voditelji opozicijskega bloka so bili zbrani danes dopoldne in popoldne ter so razpravljali o tem, kaj jim je storiti. Posvetovanja so se vršila v znamenju popolne neorijentiranosti. Niti jim ni bilo znano, kaj je opravil dr. Trumbić, ki se mudi v Zagrebu, da bi vodstvo HRSS pridobil za opustitev »mrtovornega čovečanskega republikanskega programa«, niti so vedeli, kaj namerava vlada, ki je dopoldne definitivno sklepala o taktiki Narodnega bloka v skupščini. Nekateri blokaški voditelji še vedno mislijo, da večina Narodnega bloka ne bo razveljavila vseh radičevskih mandatov. Ob irna debata se je vršila o abstinenci. Konstatirano je bilo, da je večina poslancev opozicijskega bloka proti abstinenci politiki, ki jo smatra za pogrešno ne le s stališča dnevnice, temveč tudi s političnega vidika po starem pravilu. Absenti non fit inluria. Vprašanje abstinence je po vseh informacijah iz opozicijskih krogov smatrati za pokopano.

Edini rezultat celodnevnih konferenc

Kako se bo izvršila rekonstrukcija vlade

Izvedena bo neposredno po konstituiranju Narodne skupščine.

Beograd, 19. marca. p. Predposvetovanja med voditelji Narodnega bloka radi rekonstrukcije vlade je smatrati za zaključena. Preosnova vlade se bo po dosedanjih dispozicijah izvršila takoj po izvolitvi definitivnega skupščinskega predsedništva, torej koncem prihodnjega tedna. Razmerje obeh koalicijskih strank glede portfeljev ostane neizpremenjeno. Verjetno je tudi, da se ne bo izvršila nobena izmenjava resortov med obema strankama. Na radikalni strani pride do precejšnjih osebnih sprememb, na strani samostojnih demokratov ostane tudi v osebnem oziru sedanje stanje. Definitivno je tudi odločeno, da ministri Šurmin izpade. On in minister brez portfelja dr. Drinković ne prisostvujeta

Seja Narodne skupščine še le v nedeljo?

Beograd, 19. marca. p. Popoldne ob 5. je imel verifikacijski odbor sejo, na kateri je bilo prečitano poročilo odbora večine o verifikaciji mandatov v imenu opozicije, da ne more sprejeti poročila večine odbora, ampak da bo manjšina podala Narodni skupščini odločeno poročilo. Poročilo je bilo odobreno ter od večine podpisano. Člani manjšinskega odbora so dostavili, da poročilo odklanjajo in da bodo predložili plenumu Narodne skupščine lastne predloge. Obe poročili sta bili oddani v tisk. Ker do jutri skoraj gotovo ne bosta dotiskani, se bo za soboto sklicana seja skupščine ne mara morala odložiti za nedeljo dopoldne.

Klub samostojnih demokratov

Beograd, 19. marca. p. V kabinetu ministra prosvete Pribečevića se je vršila noč seja poslanskega kluba samostojne demokratske stranke. Vsi izvoljeni poslanci so dobili poziv, naj takoj pridejo v Beograd, da se bodo mogli udeleževati delovanja Narodne skupščine, čim bodo overovljeni njihovi mandati.

V zmislu predvolilnega sporazuma imajo odstopiti trije radikalni poslanci v prid samostojne demok. stranke. Rekonstrukcija kabineta se bo izvedla šele po konstituiranju skupščinskega predsedstva.

Radikalno glavno glasilo svari klerikalce

Beograd, 19. marca. p. »Samouprava« priobčuje pod naslovom »Slovenec haranguira« članek, v katerem zavrača politične spletakarje klerikalcev. Piše, da je morala dr. Koroščeve stranke brez skupulov, ki profanira božjo cerkev. »Samouprava« piše, da naj klerikalci le počakajo na »skratek proces razčiščenja« pa bodo spoznali, da svojih dejanj tudi pred Slovenci ne bodo mogli več zagovarjati. Sodbe naroda nikakor ne bodo mogli odbiti.

Med frankovci in zajedničarji

Zagreb, 19. marca. p. Današnje frankovsko »Hrvatsko pravo« hitro napada zajedničarje in jim napoveduje uisrditejši boj ker so slišali, da nameravajo zajedničarji, ako dobe pri dopolnitvi občinskih volitev absolutno večino, odpustiti iz mestne službe vse uslužbenice, ki pripadajo frankovski stranki. Znano je, da so občinski uradniki v Zagrebu večina frankovci. V očigled dopolnitvi volitev v občinski zastop se je razvila sedaj med zagrebškimi mestnim uradništvom živahna strankarska borba.

Rdeča pomoč v Avstriji

Dunaj, 19. marca. (Avala.) Nemškemu komunistu Erichu Muesahmu, ki je hotel predavati o od oblasti prepovedani organizaciji »Rdeča pomoč«, so avstrijske oblasti prepovedale dopotovanje v Avstrijo.

Končna redakcija načrta o stanovanjskem zakonu

Odobritev po ministrskem svetu. — Zakon naj velja do 1. novembra 1926. — Državna podpora gradbene akcije.

Beograd, 19. marca. p. Popoldne od 17. do 20.30 je imel ministrski svet sejo, ki je izključno veljala načrtu zakona o stanovanjih. Minister za socialno politiko Gjurčić je predložil načrt komisije svojega ministristva, mnenje odbora ministrov-pravnikov in končno spomenice, ki so jih podala združenja hišnih posestnikov in najemnikov.

Z večino glasov je bil sprejet predlog, naj velja zakon do 1. novembra 1926.

Poslovni prostori se ne morejo tako odpovedati, da bi se morali izprazniti pred 1. novembrom 1925.

Udeležba hišnega gospodarja pri podnajemu se omejuje na priviligirane najemnike v smislu člena 12. Ako se zaščiteni najemnik ne more sporazumeti s hišnim gospodarjem glede udeležbe pri podnajemini more hišni lastnik apelirati na stanovanjsko sodišče, ki prizna lastniku hiše 20 do 30 odst. podnajemni-

ne, katero dobiva najemnik, oziroma njene vrednosti.

Člen 12. se je izpremenil v toliko, da se v prvi skupini zaščitenih najemnikov določa najemmina v šestkratnem iznosu predvojne najemnine v dinarjih pri onih, ki imajo do 40.000 Din dohodkov na leto, ako gre za stanovanja, ki imajo štiri sobe ali manj, pri stanovanjih nad štiri sobe pa devetkrat. Druga skupina obsega privilegirancem od 40.000 do 80.000 dinarjev na leto. Ako gre za stanovanja z več kot petimi sobami, se zviša najemmina za dvanajstkratni iznos.

Nocoj je obravnavala vlada na svoji seji ves splošni del zakonskega načrta o stanovanjih. Drugi del, ki govori o ustroju in postopanju stanovanjskih sodišč, pride na vrsto na prihodnji seji. Glede tretjega dela je dobil minister za socialno politiko nalogo, naj takoj izdela zakonski načrt, po katerem prevzame država jamstvo za posojila občanom v svrhu zidanja cenenih stanovanj.

Živahna volilna borba v Nemčiji

Ogromen volilni aparat demokratov. — Prvi nastop desničarskega kandidata.

Berlin, 19. marca. z. Volilna borba je v polnem teku. Zlasti agilen je demokratski kandidat, badenski državni predsednik Hellpach, ki neprestano potuje po Nemčiji in ima vsak dan par volilnih shodov. Po zadržanju demokratskega časopisja učinkujejo njegovi govori tudi izven krogov demokratske stranke. Pojavljajo se že glasovi, da naj bi bil pri dveh volitvah, ko se bodo morale republikanske stranke zediniti za enega kandidata, ta kandidat dr. Hellpach in ne dr. Marx. Na delu pa je tudi nešteto drugih demokratskih politikov, tako da se vrši vsak dan več sto sestankov. Tudi obrambni minister dr. Gessler, ki se je držal doslej zelo v rezervi, je napovedal za prihodnje dni več nastopov za Hellpachovo kandidacijo. Neka velika filmska tvrdka izdeluje poseben propagandni film, ki naj agira za demokratskega kandidata.

Desničarske stranke so hoče obdati svojega kandidata dr. Jarreša s posebnim pompom s tem, da naj bi potoval po državi v posebnem salonskem vozu. Železniška

uprava pa je to zahtevo odklonila, češ, da neče ustvarjati precedenčnih slučajev. Si noči je imel Jarres v Berlinu svoj prvi javni shod, ki pa ni bil najbolje obiskan. Pozornost je vzbudila njegova izjava, da mora vsak Nemec držati prisego, torej tudi prisego na ustavo. Nacionalci so odločno uvideli, da z monarhističnim programom ne morejo računati na zmago, in sedaj lajejo koncesije republikli.

Kar se tiče Ludendorffove predsedniške kandidature, jo je treba smatrati predvsem kot števno kandidacijo ker nima nikakih izgledov na uspeh. Tudi momentano še ni znano, ali bo Ludendorff kandidacijo sprejel ali ne.

Centrum in socialisti doslej v javnosti še ne nastopajo mnogo. Zanašajo se v prvi vrsti na svojo podrobno izvedeno strankarsko organizacijo in na svoje časopise. Ravnotako tudi o propagandi za kandidacijo bavarskega ministrskega predsednika Heida še ni poročil.

Konferenca Male antante bo v maju

Beograd, 19. marca. r. Po najnovejših dispozicijah je bila konferenca Male antante, določena za ta mesec, odložena na začetek maja. Takrat se sestanejo zunanji ministri Nidšč, Duca in Beneš v rumunskem letovišču Sinaia. O vzrokih nenadne odločitve se ne ve ničesar pozitivnega. Smatra pa se, da je odločitev v zvezi z našimi pogajanjmi z Grčijo, ker bo tvorila eno glavnih točk na konferenci razprava o odnošjih med Male antanto in Grčijo.

Zakon o sodnikih dogotovljen

Beograd, 19. marca. p. Minister pravde je dovršil danes proučevanje zakonskega načrta o sodnikih in ga izročil jutri ministrskemu svetu. Ministrstvo za pravosodje sedaj marljivo izdeluje načrte zakonov o državnih pravdnikih in odvetnikih ter enotnega kazenskega zakonika. Ker gre delo hitro izpod rok, je računati, da bodo omenjeni zakonski načrti izgotovljeni v enem mesecu.

Skrito orožje v Zagrebu

Beograd, 19. marca. p. Današnja »Reč« ima brzojavko iz Zagreba, po kateri je policija na temelju zaupnega poročila vojaškega poveljstva izvedla nekaj preiskav v delavnicah in na stanovanjih zasebnikov. Našla je ond velike množine prepovedane streljave. Več oseb je osumljenih, da skrivajo precejšnje množice vojaških stvari. Davi je našla policija municijo na stanovanju nekakega Hermana Druckerja v Illici in je zaplenila 75.000 nabojev v vrednosti 120 tisoč dinarjev. V delavnici tvrdke Vrbanič in Berovin je bilo zaplenjenih 15.000 patron. Pričakujejo se nadalnje preiskave, ker sumi policija, da nekateri elementi skrivajo večjo množino orožja. Zaplenjeno streljivo je bilo spravljeno v policijsko vojašnico v Vlaški ulici.

Pred odločitvijo o usodi narednika Rumpfa

Zagreb, 19. marca. n. Kakor znano, je višje vojaško sodišče v Zagrebu potrdilo smrtno obsodbo narednika Rumpfa, ki je lani umoril trgovca Helkovića. Obsodba je bila poslana kasacijskemu sodišču, ki je zahtevalo od vojaškega sodišča nekaj izprememb glede kvalifikacije čina. Vojaško sodišče je to včeraj storilo, vendar pa je ostalo pri obsodbi smrtne kazni. Ako potrdi kasacijsko sodišče obsodbo tudi po teh izpremembah in ako ne predlaga minister pravde kralju pomilostitve obsojenca, bo Rumpel kmalu justiciran.

Požarna katastrofa v Tokiu

Tokio, 19. marca. z. Požar, ki je izbruhnil v torek popoldne, je divjal še tudi včeraj ves dan. Uničil je ves severni del mesta, skupno nad 3000 hiš. Okrog 30.000 ljudi je brez strehe, večina od njih tudi brez oblike. Število mrtvih še ni znano, boje pa se, da bo znašalo več sto. Prebivalstva se je polastila strahovita panika, gasiti je pomagalo tudi vojaštvo. Škoda je neizmerna in se sedaj še ne da preценiti.

Novi ameriški poslanik v Berlinu

Washington, 19. marca. z. Senat je brez debate odobril imenovanje dosedanjega pekinškega poslanika Schurmanna za poslanika v Berlinu, odkoder je dosedaj poslanik Houghton odšel v London na Kelloggovo mesto. Schurmann je že 70 let star in je bil do leta 1905 profesor na raznih ameriških univerzah. Nato je odšel kot poslanik najprej v Atene in potem začasno na Cestine. Po vojni je bil imenovan za poslanca v Pekingu.

Zunanji minister Mataja v Rimu

Rim, 19. marca. (Avala.) Avstrijski zunanji minister dr. Mataja je došel semkaj ter je bil danes sprejet od kralja.

Avstrijske finance

Dunaj, 19. marca. (Avala.) Uradno se ugotavlja, da se nadaljna posojila v inozemstvu niti ne nameravajo, niti niso potrebna, ker je državni proračun dejansko že stabilen.

Deruta na ameriških borzah

London, 19. marca. z. Reuterjev urad javlja iz New Yorka, da je povzročilo rapidno padanje pšenčnih cen pravo paniko na ameriških borzah. Vse kupčije v žitu so obstale, dasiravno so ponujali sklepe na maj in junij pod ceno. Tudi vrednostni papirji beležijo nazadovanje tečajev. Zlasti ponujajo železniške in industrijske akcije.

Borze

19. marca:
 CURIH: Beograd 8.30, Pariz 26.87, Lond 24.795, Newyork 518.70, Milan 21.07, Dunaj 73.10, Sofija 3.775, Praga 15.40, Budimpešta 0.0072, Bukarešta 2.45. Tendence negotova.
 DUNAJ: Beograd 11.16 — 11.20, Berlin 168.70 — 169.30, Budimpešta 98.20 — 98.60, Bukarešta 3.38 — 3.40, London 33.90 — 34, Milan 28.86 — 28.96, Newyork 709.35 — 711.85, Pariz 36.82 — 36.98, Praga 21.05 — 21.13, Sofija 5.13 — 5.17, Varšava 136.15 — 136.65, Curih 136.75 — 137.25, dinarji 11.11 — 11.17.

Česa je obdolžen Stjepan Radić?

Poročilo višjega državnega pravdnika notranjemu ministru o zločinu St. Radića. — Zakaj je interniran vodstvo HRSS?

V verifikacijskem odboru je bilo, kakor znano, prečitano med drugim spisi o Radiću tudi poročilo višjega državnega pravdnika v Zagrebu. Iz tega poročila sledi, da je Stjepan Radić v kazenski preiskavi in zaporu za naslednje inkriminirane čine:

1.) Da je kot predsednik HRSS 27. junija 1924. odšel v Moskvo in da je po predhodnih pogajanjih z zastopniki sovjetske vlade poslal pismo A. P. Smirnovu, da pristopa po pooblastilu seje Hrvatskega narodnega zastopstva od 1. maja 1924. s svojo stranko seljaški internacionalni in propagira revolucionarni blok delavcev in seljakov; obvezal se je v dnu te organizacije, delati za odcepitve Hrvatske in da se bo v skrajnem slučaju poslužil tudi orožne revolucije ter je takoj tudi potom članov in govorov na shodih pričel delati v tem smislu. Osnovni je torej združjenje, ki vrši komunistično propagando z namenom nasilno izpremembe političnega in gospodarskega reda v državi ter se zveza z inozemsko organizacijo z namenom dobivati od nje gnotno podporo, s čimer je zakrivil čin po čl. 1. al. 2 in 5 zakona o zaštiti države in javne varnosti.

2.) Da je nešteto krat pozival vojsake k nepokorščini napram vojaškim starješinam, k neizpolnjevanju vojaških dolžnosti in sploh vršil propagando, ki je stremela za tem, da se izžveje v vojski nezadovoljstvo in nered, pri čemer se zlasti poudarjalo naslednji slučaj: a) pregovoril je redova Brzaka Fone-tovića, da se ne zgleda pri svoji komandni; b) nagovarjal je redova Nikolo F. Sokola k begu od komande; c) istotako redova Ivana Bodničar; d) redov Gustav Herceg se meseca avgusta 1. 1921. pod vplivom govora g. Radića v Koprivnici ni vrnil z dopusta k komandi; e) pod neposrednim vplivom agitacije, ki se je vršila po Radićevih navodilih, je redov F. Betković prekorajčil dopust; f) pod istim vplivom se Ivan Trečvić iz Gradišća sploh ni odzval pozivu za vstop v kader; g) Radić je govoril skupini vojnih beguncev in zlasti Đuri Vučiću iz Odra, da se oni, ki odide v Albanijo, brčkone ne povrne živ, in da ni treba iti, ker «naše (hrvatske) vojske nis», a zatem pred velikim številom vojnih beguncev, da je treba potpeti, ker končni prevrat ni vprašanje let, ampak vprašanje dni in ur; h) redova Josipu Lukačeviću je govoril, da bo proglasila republika, v kateri ne bo ne davkov ne vojske; i) dajal je navodila za Bosno in Hercegovino, da se nikomur ni treba zgledati pri komandi, dokler ga ne pridejo s stražo, nadalje kako je treba sabotirati službovanje s simuliranjem bolezni in kako je treba nazadnje v komandi sami poiskati zveze z Radićevim poverjenikom v dotičnem kraju ter si preskrbeti navodila, kako je treba beležiti in poročiti o tem, kar se dogaja v vojski; j) tekem 1. 1923. je po svojih agitatorjih, zlasti potom Ivana Božića iz Slanega potoka, pustil razglasiti, da Hrvatini ni treba sprejeti razporeda za slučaj mobilizacije in da bo lažje moglo osnovati vstaško vojsko, ako služijo vsi Hrvati v Hrvatski; k) z agitacijo o skorajšnjem proglašenju samostojne republike, v kateri ne bo vojske in o tem, da se naj vojni obvezniki skrivajo doma, je dosegel, da je Pavel Milenković iz Vel. Grdjevca prekorajčil dopust; l) na shodu v Nijemcih 3. julija 1923. je govoril, da ni treba dati niti rekrutov niti živine na pregled, dokler se ne ustvari «sporazum»; m) pod neposrednim vplivom Radićevih agitacij se po begnili iz vojske meseca maja 1. 1924. volaki 47. pešpolka I. Fuček, I. Stefan, A. Sokol in S. Plozek, vsi iz Gurgjeva; n) beg Martina Solca iz Semovca se je izvršil pod neposrednim vplivom Radićevih agitatorjev; o) v času delne mobilizacije 1. 1921. je Radić izdal navodilo, naj se nihče ne odzove vojaški dolžnosti, a istotako p) 14. decembra 1. 1921. pred Luko Krajačičem in r) pod vplivom njegovega govora 8. junija 1. 1921. je pobegnil od svoje komande Josip Marić iz Koprivnice; s) 6. novembra leta 1921. je rekel v Zagrebu obveznikoma Mira Buhinu in Franju Kašincu, naj povedo vsem svojim v vasi, da naj se ne odzovejo vojaškemu pozivu. Vse to dokazuje, da je Radić z naštetimi čini, izvršenimi pred uveljavljenjem zakona o zaštiti države in javni varnosti zakrivil čin po paragrafu 97 k. z., a z onimi po uveljavljenju tega zakona čin po čl. 1 navedenega zakona.

3.) Z intervjujem, objavljenim v «Nezavisni Makedoniji» od 2. februara 1. 1924. je Radić pozival k revoluciji in s tem zakrivil zločin po paragrafu 87 a in b k. z.

4.) Dne 5. avgusta 1. 1923. je na sestanku s pokojnim Daskalom objavil: da je makedonska organizacija zelo močna in da bo uspela v svojem namenu (odtrgati Makedonijo) ter da se morajo vsi Bolgari brez razlike sprijazniti z novim režimom (Cankova in makedonstvujuščim), s čimer je zakrivil zločin po paragrafu 87 a in b k. z.

5.) Vadrževal je zveze z makedonsko organizacijo za legalno in ilegalno borbo (paragraf 87 a in b k. z.).

6.) Z govorom v Sisku 21. marca leta 1923. je pozival seljake, naj sami prevzamejo oblast (paragraf 103. k. z.).

7.) Pred bivšim poslancom Karlom Häuslerjem je rekel: «Ako pride Karel

Habsburški na Dunaj, se bomo Hrvati z njim pogajali», s čimer je izpostavil posmehu in preziranju ustavne pravice vladajočega kralja (paragraf 91. kazenskega zakona).

8.) S svojim govorom od 1. novembra 1. 1924. na seji zagrebške organizacije HRSS, je Radić zakrivil z izrazi, s katerimi je govoril o kralju, čine po paragrafu 91 k. z., razen tega je z vsem zgoraj navedenim zakrivil tudi dejanja po čl. 2 zakona o zaštiti države in po paragrafu 87 a k. z.

9.) Kot predsednik HRSS je osnoval v Hrvatski in Slavoniji, Bosni in Dalmaciji oddelke borbe za nasilno prevzeto oblasti (paragraf 87 a in b).

10.) V času bivanja v Londonu se je pogajal z zastopnikom madžarske vlade dr. Unkelhauserjem in madžarskim poslanikom grofom Szaparyjem in svrhu vrnitve Vojvodine Madžarom in odcepitve Hrvatske od Jugoslavije (paragraf 87 a in b).

Zatem je predlagana kazenska preiskava proti Radiću:

pod 11. in 12. radi raznih inkriminiranih članov v posameznih številkah «Slobodnega doma», ki se v poročilu navajajo drug za drugim;

pod 23. in 24. radi inkriminiranih članov v koledarju «Božićnica»;

pod 26. radi pozivanja delavstva k revoluciji v «Slobodnem domu» od 18. julija 1. 1923. in

pod 27. radi razžaljenja Nj. Vel. kraljice v govoru od 14. julija 1. 1923. na podlagi poročila, objavljenega v «Jutarnjem listu».

Poročilo končno javlja, da se proti dr. Mačku, Predavcu, dr. Krnjeviću in obema Košutićima vodi preiskava radi suma, da so kot člani predsedstva dne 14. avgusta 1. 1924. odobrili zgoraj označeno dejanje Radića v Moskvi ter v tej smeri pričeli tudi delati potom časopisnih članov, nadalje da sta dr. Maček in Avgust Košutić hodila na tajne sestanke na Dunaj, da je bil Avgust Košutić osebno z Radićem v Moskvi ter pisal članke o moči sovjetske zveze, s čimer so usno in pisмено pospeševali komunistično propagando, vzdrževali zveze s komunistično organizacijo v inozemstvu z namenom odcepitve posameznih delov države, kar so dejanja po čl. 1, točka 1, 2 in 5 zakona o zaštiti države, kazniva po čl. 2 tega zakona.

Grčija in Mala antanta

O priliki, ko so se razglabljali vzroki, ki so dovedli do odložitve konference Male antante, se je imenovala tudi Grčija, kakor da se pripravljala sprejeti države v okvir maloantantne zveze in da je to bil eden glavnih vzrokov za kasnitve. Da to ne more biti vzrok za kasnitve, so naglašala poročila iz Beograda, da ta je mogoče, da se Grčija priključi političnemu sistemu Male antante, o tem ni dvomiti; gre le za to, v kakli obliki.

Znano je, da se je Grčija že trudila, da bi jo spoprijeli v zvezo Male antante, da pa ni bilo razpoloženja za sprejem pri maloantantnih državah. Navedli so se tudi vzroki odklanjanja stališča. Predvsem se je Grčija nahajala v vojnem stanju s Turčijo in je bila soloh nesposobna, da bi prihajala v poštev pri srednjeevropskih političnih problemih. Dalje je znano, da Mala antanta kot celota ni vezana v politični situaciji Balkanskega polotoka; tu sta po medsebojnih pogodbah pač vezani Rumunija in Jugoslavija ne pa Češkoslovaška. In baš Češkoslovaška ni imela interesa na tem, da se pritegne še Grčija, ker bi to ne imelo za podonavsko ozemlje, kjer je politična domena Male antante, absolutno nikake koristi, kakor nima smisla za češko politiko, da se angažira v specialno južnobalkanskih zadevah. Vrh tega Grčija ni uživala političnega slovesa, ne toliko zbog notranjih homati kot osobito radi malo častne zavezniške vloge, kakor jo je igrala napram Srbiji v 1. 1915.

Od takrat se je položaj nekoliko spremenil. Mir s Turčijo je perfekten. Grčija je izgubila vso svojo maloazijsko posest, tako da se je njena pozornost še bolj obrnila na Balkanski polotok, kjer ležijo njeni glavni interesi. Dalje se je nedvomno na znotraj popolnoma konsolidirala, odvrnila se, največ pod vplivom maloazijskih beguncev, popolnoma od germanofilske smeri. Ali — kljub vsemu, ostalo je še vedno dejstvo, da v srednjeevropskih problemih še vedno ni niti najmanj zainteresirana, kakor po drugi strani Češkoslovaška slejkoprej ne more imeti smisla za specialno grške vnanje interese. Zato se ni čuditi, da je Beneš v svojem najnovšem projektu srednjeevropske države grupiral le Poljsko, Madžarsko in Avstrijo okrog Male antante, posebej pa računala balkanske države s Turčijo. Balkanske države seveda bi morale brezdvomno obsegati tudi Jugoslavijo in Rumunijo. Ti dve z Grčijo bi morale tvoriti ogrode balkanske zveze, ki bi čuvala na polotoku obstoječe stanje.

Toda, ako želi Grčija pristopiti taki zvezi, se mora poprej popolnoma spoznajati z nami in obnoviti zvezo, ki se je omalala že 1. 1915. In katero smo odpovedali koncem lanskega leta. Grčija mora tedaj najprej skleniti zvezo z nami, to je predpogoj vsega nadaljnjega. Pogajanja so se doslej razvijala ugodno; Grki so nam izročili jugoslovensko cono v Salutu in odpravili so, točneje: niso ratificirali pogodbe z Bolgarijo ra-

di narodni manjšin v južni Makedoniji; sklepa se, da bo v kratkem pogodba ugodno sklenjena. Potem bi mogla Grčija pristopiti v tesnejšo skupno zvezo z Jugoslavijo in Rumunijo in s tem bi se za Balkan osnoval prav tak trden in močan blok, kakor ga tvori Mala antanta v Podonavju. Da pa bi se oba ta dva bloka strnila v eno celoto, tega pa iz zgoraj navedenih razlogov ni pričakovati.

Politične beležke

— Spoznavati so jih začeli. Pod naslovom «Voljni teror v Sloveniji» prihaja beogradska «Samouprava» od 18. t. m. daljši članek, v katerem med drugim dobro opisuje klerikalno tiskovno organizacijo, ki je popolnoma odvisna od škofa, Omenja, da mora po zapovedi škofa vsak duhovnik v cerkvi v pridigah in z drugimi cerkvenimi verskimi sredstvi, tudi izven cerkve, agitirati za katoliški tisk, nabirati naročnike, odstranjevati iz svoje župnije z vsemi sredstvi neklerikalni tisk ter obveščati od časa do časa svojo predpostavljeno cerkveno oblast, koliko je storil za «katoliški» tisk in za koliko je skrčil «nekatoliškega» v svoji župniji. Ljudstvo stoji tako pod sugestijo te cerkvene agitacije, piše članek, da slepo veruje, kar piše klerikalne novine, četudi napišejo najbolj očividno laž in naostudnejšo kleveto. Teror tega tiska, zlasti tednikov, je ogromen. Vsakdo, ki ne drži s klerikalno stranko, je izpostavljen nevarnosti osramotenja v teh listih. Če klerikalna stranka postavi metlo za kandidata, bo izločena metla z ogromno večino glasov, ako jo priporočajo klerikalne novine. Ako bi katerikoli poslanec SLS postavil svojo kandidacijo, a bi klerikalni listi bili proti njej, bi ne dobil niti 200 glasov, ne izvemši niti dr. Korošca. Oseba ne pomenja tu nič; noben poslanec SLS ne pomeni nič in cela stranka ne pomeni nič. Ako bi došla odredba, da se vsi sedanjí poslanci zavžejo in moralo voliti drugi, bi se ta odredba izvršila. Merodajni vpliv ima samo oni, ki ima v rokah katoliški tisk in katoliško versko organizacijo. S tema dvema sredstvi se vrši pr volitvah brezobziren teror.

— «Slovenec» senzacije. «Slovenec» poroča, da bo podal Pašić demisijske po verifikaciji v plenumu Narodne skupščine, ker hoče na ta način pritiskati na krono, da se ne bi mogla posvetovati o položaju z voditelji opozicije. Ta «Slovenčeva» senzacija je res prvovrstna. Povsleh parlamentarnih običajih vlada vedno takrat demisionira, kadar so poslanski mandati že verifikirani in je dana stvarna podlaga za pogajanja o sestavi nove vlade. Isto velja tudi za krono, ki se more posvetovati o političnem položaju in o sestavi nove parlamentarne vlade samo z onimi skupinami poslancev, katerih mandati so verifikirani in ki imajo pravico sodelovanja v parlamentu. Ako opozicija zahteva kaj drugega, je morda to «angleško» (kakor razumejo to besedo g. Korošec in tovariši), gotovo pa ni parlamentarna.

— Hujskanje. Komunistični «Delavsko-kmetijski list» poziva narodno socialiste, socialiste in klerikalce na protestni shod dne 22. t. m. v Zagorju, na katerem naj bi skupno protestirali proti razvitu prorajna tamkajšnje Orjune. Komunisti, narodni socialisti, socialni demokrati in klerikalci so prirejali in še prirejajo manifestacije in procesije nemoteno v Ljubljani in drugod, kjer nimajo niti eni niti drugi večine. Medtem ko na eni strani zahtevajo zase popolno svobodo gibanja, jo ti svobodnjaki drugim odrekajo! Kje pa je zapisano, da v Zagorje nihče ne sme razen komunistov, klerikalcev in socialistov? Saj Zagorje vendar ni njihova samostojna republika!

— SLS in Radićeva stranka. Poraz opozicije v verifikacijskem odboru je najbolj razočaral naše klerikalce, ki so prišli do bridkega spoznanja, da jim je zavezništvo z Radićem več škodovalo kakor koristilo. Uvidevali, da na desno ne morejo kreniti, ker jih nihče ne mara, vztrajati na levi pa se pravi biti boj brez upa zmage. Še nikdar ni bil dr. Korošec v tako kožljivem položaju, kakor je sedaj. V takih okolištinah seveda dalekovidnim politikom dr. Koroščeve vrste ne preostane drugo sredstvo kot prazne grožnje. Tako piše večernišnji «Slovenec», da pomenja sklep verifikacijskega odbora glede mandator Radićeve stranke in volitev na Štajerskem odkrito «bojno napoved slovenskemu in hrvatskemu ljudstvu» ter da je sedaj usoda obeh narodov (kakor znano, je «Slovenec» z isto vneto tudi že zastopal teorijo, da smo Slovenci pravzaprav Hrvati) zato še bolj vezana na skupno borbo brez ozira na strankarsko pripadnost! Kako si predstavlja škofov list to borbo, v svoji previdnosti ne pove. Značilno pa je, da zahteva naj bi vratomnosti svojih političnih zastopnikov plačevalo hrvatsko in slovensko ljudstvo, Radićeva in dr. Koroščeve grehe

naj bi se nadalje plačevalo ljudstvo brez ozira na strankarsko pripadnost! Ta «skromna želja» bo brčkone ostala neizpolnjena. Če pa končno mislijo klerikalci, da jih bo nadaljna zveza z razpuščenim Radićevim stranko potegnila iz zagate, dokazujejo s tem samo, da so udarjeni s slepoto in da je njihova kratkovidnost večja, kakor pa se je splošno sodilo. «Slovenec» tudi piše, da je jasno, da prebivalstvo ne more ravnodušno sprejeti «nasilja» verifikacijskega odbora. Ali naj to pomenja poziv k javnemu uporu proti načelom parlamentarizma in zakonom? Ako hočejo klerikalci posnemati Radićeve metode, morejo doživeti samo isto usodo, kakršna je doletela Radića in njegovo stranko. V splošnem pa moremo ugotoviti, da je prebivalstvo tako na Hrvatskem kakor v Sloveniji sprejelo zelo ravnodušno sklepe verifikacijskega odbora, s čimer je pokazalo, da nikakor ne namerava deliti z radićevskimi in klerikalnimi poslanci batine, ki so jih prešli in ki jih še prejmejo.

— Cerkev v sovjetski Rusiji. Zadnja številka komunističnega glasila «Delavsko-kmetjskega lista» nadaljuje svojo poročila «iz Unije sovjetskih republik». Popisuje tudi, kako je sedaj s cerkvijo v sovjetski Rusiji in piše: «Koliko lahko doseže delavski razred, če je sam gospodar svoje usode, vidimo tudi v verskem vprašanju. Rusi so bili splošno znani kot habjevno, religiozno razpoloženo ljudstvo. Kajti carizem je s pomočjo popov gojil nevednost in praznoverje, da je mogel lažje zatirati delovno ljudstvo. Nobeno izobraževalno delo ne bi moglo imeti toliko uspeha, kot ga je dosegla sovjetska oblast v pobijanju verskih predsodkov, izvršena je ločitev cerkve od države, v šolah ni nobenega verskega pouka, vrši se sistematična propaganda po izreku Karla Marxa: «Vera je opij za ljudstvo.» Tako vidimo, da že tudi po vaseh sami kmetje zapirajo cerkve ali pa jih izpreminjajo v klube in knjižnice. Verski prazniki od strani države niso prepovedani, ali množice same se obračajo proč od njih. Mesto cerkvenega krsta se vedno bolj širi «oktoberska posvetitev» novorojenčka. Doraščajo, ki je vzgojen prost vse verske megle, v duhu spoznanja in višjega človečanstva.» — Ali je gosp. Radić, ko je sklepal pogodbo v Moskvi, pristal tudi na to, da bo v mirotni republiki Jugoslavije cerkev traktirana po Marxovem izreku «Vera je opij za ljudstvo», ne vemo. Gotovo pa je, da je bil in je še danes dr. Korošec zavezanik boljševiškega Radića, kakor je tudi znano, da je sam škof Jeglič pri zadnjih občinskih volitvah v Ljubljani ostentativno volil komuniste. Vse to je dokazuje, da klerikalizmu ni ne za vero in ne za cerkev, kadar je treba loviti mandate. Takrat se zveže klerikalci tudi s hudičem, če je treba.

Iz demokratske stranke

V soboto, 21. t. m. se vršita ob pol 8. zvečer sestanka v Metliki, v Selah nad Skofjo Loko.

V nedeljo, 22. t. m. se vrše sledeči sestanki: ob 10. dopoldne v Dobovi pri Brežicah, ob 11. dop. v Dragatušu, ob 2. popoldne v Gor. Logatcu in ob 3. v Rajhenburgu (za Rajhenburg in Sevnico). V Hrastniku se vrši ob 3. popoldne občni zbor krajevne organizacije.

Vseh teh sestankov in občnih zborov se udeležijo delegati iz centrale.

Iz Zveze kulturnih društev

V soboto, 21. marca:

V Dol. Logatcu predava prof. Stanko Sili o temi «Zena in politika».

V zavrtilcu na Golniku pri Trzinu predava g. prof. Fran Dolžan «O solncu in njegovi družini».

V St. Vidu nad Ljubljano predava ob 8. zvečer v šoli gospod Stojan Bajtič «O komunizmu v teoriji in praksi».

V nedeljo, 22. t. m. se vrše naslednja predavanja:

V Dragatušu predava g. prof. Fran Dolžan o temi «Solnce in njega družina» ob 11. dop. v šoli.

V Semlju predava g. Vladimir Kuret o gospodarskih vprašanjih našega kmeta, ob 7. zjutraj.

V Grahovem pri Roketu predava g. Milan Cimerman o davkih in takсах.

V Sv. Križu pri Kostanjevici predava g. nadzornik Crnagoj o sajenju in cepljenju sadnega drevja.

V Mirni predava g. viš. nadzornik Gombač o vinogradništvu ob pol 8. zjutraj v šoli V Smarč pri Kamniku predava g. živinozdravnik Ivan Pestotnik o kužnih boleznih živine.

V Boštanju ob Savi predava g. dr. Kušcer o izumirlih živalih ob 11. dop.

V Radomljah predava g. ravnatelj Lovro Tepina o živinoreji ob 4. pop. v gostilni Balaž.

Društva, ki žele predavanj o alkoholizmu o kužnih boleznih, o jetiki itd. naj to takoj javijo Zvezi. Društva, ki še niso poslala o svojem delovanju v preteklem letu poročil, naj to nemudoma storo.

Po svetu

— Odprava praznikov v Avstriji. Vlada je odredila, da morajo za upravne urade od sedaj veljati 2. februar, 23. marec in 8. september za delavljive.

— Hlilka pred sodiščem. V sredo se je vršila pred porotnim sodiščem v Bratislavi razprava proti Hlilki, ki je nedavno trčil v člankih «Slovaka», da je bila agrarna reforma v Češkoslovaški navadna prevara in trik. Porotniki so Hlilko oprostili, ker se ni moglo dokazati, da je pisal dotične članke. Sodišče pa je uničilo sklep porote in odredilo novo razpravo.

Sokol

Mariborska sokolska župa

je imela včeraj dopoldne v Narodnem domu lepo obiskan občni zbor, ki ga je vodil podstarosta Julije Novak. Prvič sta bili navzoči tudi društvi iz Oplotnice in Konjic ter odsek iz Beltincev. JSS je zastopal dr. Fux. Narodni poslanec dr. Pivko je zbor brzojavno pozdravil iz Beograda. Ker je župa izdala Sokolski vestnik z izčrpnim poročilom župnih funkcionarjev o delu v minulemu letu, se je vršila samo živahna debata o delovanju, ki je trajala do popoldneva. Poudarjala se je zlasti potreba Sokolskega dela za manjšine, za naraščaj in poglubitve sokolskih idej med priprostim ljudstvom. Posebno zanimivo je bilo tozadevno poročilo br. Hočevarja o uspehih Sokola v Središču, kjer je nad 200 članov, med tem več kot polovica iz kmečkih slojev; polovica članov aktivno deluje pri raznih društvenih odsekih. Enako iskreno je zbor odobraval izvajanja dr. Stankovića iz Zagreba o potrebi energičnega dela na polju narodne konsolidacije in ideje edinstva.

Zbor je končno soglasno izvolil za tekoče leto sledeči novi odbor: starosta Julije Novak, podstarosta dr. Stankovič, dr. Gorišek in dr. Boštjančič, tajnik Mačus, blaginjak Kocmut, načelnik prosvetnega odseka dr. Kovačič, matrikar A. Ralca, nadzornik Šaub, zdravstveni referent dr. Sekula, načelnik manjšinskega odseka Janko Serbec, namestniki dr. Mihalič. Zoter in Boštjančičeva, predglednika Haler in Hren; župni načelnik Krajnc in načelnica Naberčjeva.

Pri slučajnostih je br. dr. Fux sporočil pozdrave Saveza in podal lepe smernice za bodoče delovanje.

Sport

Včerašnji nogomet v Ljubljani

Včeraj se je vršila v prvenstvenem boju le ena tekma, ki je, kakor je bilo pričakovati, končala z zmago Ilirije. Tudi ta tekma ni nudila osobitega sportnega užitka. Pozna se že tudi pri nas, da gre v prvenstveni borbi v prvih rti za točko. To pa za razvoj našega sporta, ki se mora boriti predvsem s finančnimi ovirami, nikakor ni v korist. Finančne ovire bodo odstranjene že le, ko bo občinstvo v večjem številu prisostvovalo sportnim prireditvam. Merodajni činitelj v posameznih klubih naj imajo torej predvsem pred očmi, da omogočijo sportnikom sistematičen in reden trening, da jim — sit venia verbo — vsilijo pravo ljubezen do sporta, ki bo brezdvomno povečala njihove zmoglosti. Na ta način bo tudi rastlo zanimanje občinstva, blaginje ne bodo prazne, temveč bodo dobile sredstva, da bomo mogli spraviti naš sport na ono višino, ki jo z ozirom na dober material, ki ga imamo, lahko dosežemo. To naj bo zadnja beseda v tem kožljivem vprašanju.

Ilirija : Hermes 3 : 1 (1 : 1).

Dočim je Hermes nastopil z vsemi kralji, je Ilirija poslala v boj s štirimi rezervami oslabljeno prvo garnituro. Od rezerv ni igralcev Ilirije sta se obnesla do neke mere samo oba krila, dočim se rezervna napadalec nista mogla znajti. Napad je bil vsled tega raztrgan in je šele v drugem polčasu prišel k sapi. Zelo dober je bil Zupančič I., ki je nekaj časa zelo ogrožal nasprotni gol. Dobrih ni imel pravih sosedov. Lado je kot stranski krilec boljši kakor kot srednji. Branilca sta vršila svojo nalogo solidno. Miklavčič je bravurozno rešil par kožljivih situacij.

Hermes je v prvem polčasu obetel najboljše. Po Zemljaku je celo dosegel vodstvo. Odlikovala sta se brata Pleša v obrambi ter vratar, ki je držal, kar je mogel. V drugem polčasu pa je napad popolnoma odpovedal.

Igra je bila mestoma preveč telesna, tudi «govorilo» se je več kot preveč. Tipična slika prvenstvenega boja! Seortali so za Ilirijo Vrhovnik, Zupančič I. in Lado. Ilirija je zastrela eno enajstmetrovko. Sodil je do bro g. Vodišek.

Predtekma: Ilirija rez. : Hermes rez. 4 : 1

Ilirija vodi po tej tekmi z 18 točkami, ostala tabela je neizpremenjena.

Primorje : Lask 1 : 1 (0 : 1).

Poleg prvenstvene tekme Ilirija : Hermes sta Primorje in Lask skušala izvesti prijateljsko tekmo. Pa ni šlo. Sodnik jo je prekinil.

V prvem polčasu sta si bila nasprotnika enakovredna, igra je valovala z ene polovice na drugo. Nobeno moštvo ni igralo dobro. V drugi polovici je bilo Primorje v lahki premoči. V 25. min. drugega polčasa je sodnik G. Možina pravilno diktal enajstmetrovko proti Lasku. Pri izvajanju te enajstmetrovke je igralec Laska zapustil igrišče, nakar ga je sodnik izključil. Ali ne bi bil bolj na mestu opomin igralca? Z ozirom na to odločitev sodnika je pet igralcev Laska pokazalo svojo nediscipliniranost ter zapustilo igrišče. Tega gotovo ne bi bili storili pri prvenstveni tekmi. Tudi to je po glavi o pravem pojmovanju sporta. Sodnik je bil seveda na to primoran zaključiti tekmo.

LLAP. Danes ob 20. uri seja upravnega odbora. Polnoštevilna udeležba dolžnost.

Iz Zbora nogometašnih sodnikov, sekcija Ljubljana (Službeni). Nedeljske tekme sodijo sledeči sodniki: Hermes : Primorje g. Hus; Hermes rez. : Primorje rez. g. Goslar; Jadran : Maribor g. Vodišek, Rapid : Celje g. Ochs, Svoboda : Korotan g. Strnad Ptuj : Maribor g. Frankl, Svoboda : Murš g. Nemeč. — Danes v petek ob 20. uri se stane nogometašnih sodnikov v kavarni Evropa. Prisostvo vseh sodnikov obvezna. ad marionetno gledališče

Naši kraji in ljudje

Razvitje prapora akademске Orjune

Včerašnji praznik je preživel Ljubljana v znamenju nacionalističnega slavnostnega razvoja akademске Orjune. Lep, solnčen dan je dal celi prireditvi še posebno obilje. Skoraj vse nacionalistične organizacije iz Slovenije so poslale k slavnosti svoje zastopnike, pa tudi iz drugih krajev Jugoslavije — zlasti iz Zagreba in Beograda — jih je bilo.

Slavnostna akademija

Proslava se je pričela včeraj s slavnostno akademijo, ki se je vršila ob 10. dopoldne v Filharmonični dvorani, kjer se je zbralo mnogo odličnih narodnega občinstva, med drugimi kumica prapora gospa Mohoričeva, gerent mestne občine gosp. Likozar, generalni konzul dr. Beneš. Akademijo je otvoril s slavnostnim govorom jurist gosp. Odon Planišek, ki je v lepem besedilu razvil program nacionalističnega inteligenčnega marširanja. Nacionalna akademska omladina je budno na straži in nastopa samo zavestno, ne oziraje se na predsodke in na cinizem drugih in zavzema borbeno svoje mesto v javnem življenju. Ona se zaveda, da ima dati narodu novih podžigov, ki vodijo v lepšo bodočnost. Z Orjuno, ki je nositeljica velikih idej pred vojne nacionalistične mlade generacije, mora stopati vsa ona akademska omladina, ki plani v ljubezni za narod in domovino. Danes se strumno zbirajo naše čete, ki bodo v dilaških vrstah propagirale in širile voljo za delo v korist jugoslovenskega naroda. Ustanavlja se savez akademskih Orjun z nalogo, da v edinstvenem nastopu v skladu z omladinskih tradicijami organizira zbiranje mladih narodnih sil za delo v javnem življenju. Živahno aklamirano govoru je sledil umetniški del Akademije.

Razvitje prapora

Medtem so se zbrale čete Orjune pred Narodnim domom ter so v strunni povoriki nad 1000 mož z vihrajočimi prapori in železničarsko godbo na čelu prikorakale ob pol 12. pred univerzo. Na prostranem Kongresnem trgu je velika množica narodnega občinstva pozdravila Orjunaše z živahnimi »Živio«-klici. Pred univerzo se je povorka formirala v četverstope in prapori so se razvrstili okrog slavnostne tribune, na katero so povedli predsedstvo oblastnega odbora in predstavniki akademске Orjune kumico novega prapora gospo Albo Mohoričevu.

Predsednik oblastnega odbora inž. Marko Kranjec je pozdravil kumico ter zbrane čete in naglašal pomen današnje slavnosti. Poudarjal je važnost akademске nacionalistične organizacije, iz katere naj prihajalo neprestano nove pobude za nacionalno prosvetno-propagandno delo, v katerem vidi Orjuna svojo glavno nalogo. Izgleda, da so nastopili mirnejši časi. Nasprotniki so prenehali s svojimi napadi. Orjuna ne bo napadala, a zaveda se se naj vsakdo, da se bo vedno znela krepko in odločno braniti.

Nato je predsednik Kranjec razvil novi prapor z iskreno željo, da vodi nacionalno našo omladino do konca zmage. V vznešenih besedah je kumica ga.

Mohoričeva izrekla posvetitev ter pripela na prapor prekrasen trak v državni barvah, poleg njega pa še žalni trak v spomin na zaslužene brate. Kumica je nato izročila prapor predsedniku akademске Orjune juristu g. Kranjcu, ki se je kumici priskočil na pomoč ter predal prapor zastavonoši Simiču, kateri ga je s prisego zvestobe prevzel v svoje varstvo.

V imenu Centralnega tajništva napredne omladine je nato pozdravil akademsko nacionalistično slavo filozof Tonja, nakar je govoril še v imenu Udruženja rezervnih oficirjev g. Kalokira, v imenu mariborskega Oblastnega odbora dr. Irgolič ter po en za zastopnik zagrebške in beogradske akademске Orjune. S tem je bilo slavnostno razvitje prapora zaključeno in z novim praporom na čelu so čete priredile obhod po mestu, povsodi prijazno aklamirane.

Na grobovih padlih Orjunašev

Popoldne ob 3. je nacionalistična povorka odkorakala na pokopališče, da se pokloni spominu onih, ki so položili svoje mlado življenje na oltar velike ideje. Bil je pretresljiv prizor, ko se je 14 praporov zagnilo nad grobovi Slajpaha, Znidaršiča in tov. Na grobove je bilo položeno troje prekrasnih vencev od ljubljanske in zagrebške akademске Orjune ter od Znidaršičevega bataljona. Govorili so razni govorniki. Akademik Pohar je ob Slajpahovem grobu sporočil, da je občni zbor akademске Orjune proglasil njega kot mučenika velike ideje za svojega prvega častnega člana.

Elitni ples

Zvečer se je vršil v prostorih Narodnega doma elitni ples »Akademске Orjune« pod pokroviteljstvom kumice prapora ge. Albe Mohoričeve in častnega damskega komiteja. Prireditelj je bila mnogobrojno obiskana in je ob splošni zadovoljnosti zaključila lepo akademsko slavnost.

Naša nova vojska

Ze teden dni so naši vlaki polni mladih, navdušenih mladeničev, ki odhajajo prepevaloč vse narodne popevke, k vojakom. V vojašnice prihajajo mladeniči, sedmi razred povojnih rekrutov, da stopijo pod zastave, stare in svete zastave, ki so si priborile slavo na bojnih poljanah.

Pod naše zastave prihaja vsako leto okoli 100.000 rekrutov, kar znaša 0,83 odstotkov vsega prebivalstva. Le majhen del, okoli 16 odstotkov prebivalcev, je spoznanih za nesposobne za vojaško službo ali pa oproščenih radi rodbinskih prilik, ki so predvidene v vojnem zakonu. Od celokupnega števila novincev jih odhaja okoli 60 odstotkov k pešadiji, 12 odstotkov k topništvu, 6 odstotkov h konjenici, a ostali k mornarici in raznim drugim vojaškim formacijam.

V vojašnicah vlada povsod enoten duh, duh jugoslovenski. Eno leto vojaške službe je plodonosna nacionalna vzgoja, ki stori za stvarjenje edinstva več nego desetletna predavanja in navduševanja. V vojašnicah se vojaki medsebojno spoznavajo, vzljubijo razne običaje in šege in pričenojajo pravilno

ceniti našo veliko in lepo domovino. Tu pa se tudi naučijo, kako je treba častno braniti njeno svobodo, kakor so jo branili dedi in pradedi in umirali zanj. Taka armada, vzgojena v strogem narodnem duhu, je potrebna za vsako državo, a zlasti za našo Jugoslavijo, ki ima žal še danes mnogo nasprotnikov in izpodkopalcev. Mi se razvijamo in si vzgajamo krepko oboroženo silo. V štirih do petih letih bomo imeli že 1 milijon izvežbanih vojakov, ki so prestali vojaško službo v povojni dobi in to pod vodstvom onih starešin, ki so tako lepo vodili srbsko vojsko po vseh bojnih poljanah od leta 1912. do leta 1918. do končne zmage.

Zopet len čaški večer v Mariboru

Maribor, 19. marca.

Iz umljivih vzrokov ima Maribor še skromno število glasbeno izobražene publike. Zato smo se prvotno bolj priredili tudi v Mariboru klavirski koncert sicer slavnega profesorja Jiraneka iz Prage. Tem prijateljem nas je presenetil sinočni krasno uspehi večer, ki nam ga je poklonil z izvajanjem samih Smetanovih skladb 68letni umetnik Jiranek. Velika kazinska dvorana je bila polna najodličnejšega občinstva, ki je iskreno sprejelo že prvo točko večno lepih Smetanovih skladb. Ne samo z dovršeno tehniko, ki je Maribor bržčas pri klavirju še ni videl, mnogo bolj si je umetnik že v začetku osvoil čustva same inteligentne publike z doživljem, ki je spremljalo njegove prste po tipkah klavirja. Včasih je zavladala v svetli dvorani uprav posvečena tišina, ki jo je h koncu pretrgal frenetični aplavz hvaležnih poslušalcev.

Med odmorom je imenoma Jugoslovensko - češkoslovaško Lige njen podpredsednik dr. Reisman na odru v čestitki iskreno pozdravil dragega gosta iz zlate Prage, tajnik Lige gosp. Doležal pa je ganjenemu umetniku poklonil v znak hvaležnosti za nudeno umetnost Sapek cvetja, ovit s trakom v državni barvah. Klub Čehov je po tajniku gosp. Kovarju poklonil svojemu odličnemu rojaku krasen lorjorjev venec s češkim trakom. Občinstvo je te ljubke pozornosti navdušeno pozdravilo.

Morilec trgovca Nalovića pred sodiščem

Čitateljem »Jutra« gotovo še ni izginil iz spomina napad na beogradskega trgovca Nalovića, katerega je dne 22. oktobra prošlega leta napadel njegov tržovski sodružnik Ljubomir Kovačević ter ga ustrelil v prisotnosti njegove žene in enoletnega otroka.

Kovačević opisuje sedaj pred sodiščem zgodovino dogodka takole: Bil sem uslužben v trgovini Petrović in Nalović več let in sem ves ta čas vršil službo v splošno zadovoljstvo svojih šefov. V prvi polovici 1924. leta se je Nalović odpravil po tržovskih poslih in je prepustil vodstvo trgovine meni. Medtem je izvedel, da sem zaročen s hčerko njegovega kompanjona Petrovića iz Zaječara. Radi neklih nerednosti v računih je zahteval od mene, da pristopim njegovemu podjetju s kapitalom v znesku 600 tisoč Din. Vedel je namreč, da bo imela Petrovićeva hčerka obilno doto, kar je hotel izkoristiti v svojo korist.

Kovačević se je glede zahtevane vsote denarja že dometil s svojim bodočim tastom v Zaječaru. Malo je manjkalo, da ni položil zahtevanega kapitala brez vsakega ugovora. Toda v zadnjem hipu se je premislil in je sklenil, da raje ustrelji hišo, ki je to vedel, je od dne do dne huje pritiskal nanj ter je postal na koncu že tako vsiljiv in nestrpen, da mu je presedal s svojimi večnimi izsiljevanji. Kovačević pa je vztrajal pri svojem. To je Nalovića ujezilo, da je začel o Kovačeviću širiti vesti, da ga je okradel ter da bo moral radi tatvine v zapor.

Na Kovačevića je to vplivalo zelo razburljivo. Nekaj časa je bil tako potlačen, da je celo mislil na samomor. Pozneje

seje premislil in je sklenil, da raje ustrelji svojega izsiljevalca. Po dolgi borbi s svojo notranjostjo se je odločil, da izvede slednje. Nekega deževnega večera je odšel iz trgovine pred svojim gospodarjem. Skril se je pod dežnik. Ko je Nalović zaprl trgovino in se napotil domov, ga je počakal za nekim oglom in je oddal nanj več strelcev. Trgovca je padel na tla. Kmalu nato je izdihnil.

Do tu obtoženec, Nalovićeva žena, ki priča zoper Kovačevića, pa govori drugače. Ona očita morilecu svojega moža, da je ukradel iz blagajne 44 tisoč Din, katere je zaigral in radi katerih je prišlo do konflikta med obema. Radi tega denarja je prav za prav prišlo tudi do umora. Kovačević se je bal, da ga Nalović ne naznani policiji. Zato je izvršil zločin.

Razprava proti Kovačeviću stoji v ospredju zanimanja beogradske publike, ki se je zelo interesirala za dogodek sam že prošle jeseni. O izidu procesa bomo poročali naknadno.

Identiteta samomorilke v Tomačevem ugotovljena

Ze včerašnji številki smo poročali med dnevnimi vestmi o misteriozni samomorilki v Tomačevem, ki si je vzela življenje na ta način, da je šla v Savo. Med ljudmi je prvi dan nastalo veliko uganibanje, kdo bi bil ta neznanka, zagonetka pa se je že včeraj popoldne nenadoma razrešila.

Prva letošnja žrtve Save je Ljubljanka 35letna Ana Hebenstreit, stanujoča v Zibertovi ulici v Sp. Šiški. Kaj je bil neposreden povod samomora nesrečnice, ni dognano, vendar pa se sklepa, da je storila svoj čin iz duševne depresije. Stara mati je srčno ljubila svojega 4letnega vnuka, sinčka njenega sina, kateri so ji je zdel zelo zapuščen, in jo bil zelo nesrečno poročen in je otrokova mati umrla kot ločenka od svojega moža kot zgubljena ženska. Za otroka se je zatem zavzela stara mati in se navezala na njega z vsemi srčnimi čutili. Ker je pa Hebenstreitova rada pila, so ji sorodniki v pondeljek zabranili, da bi otrok spal brez noč pri njej. Temu je dal izraza tudi otrok sam. Stvar pa je staro ženo tako užalostila, da je še isti večer neznano kam odšla, prebila noč na prostem, v petek pa se pojavila v Tomačevem. Tam se je poročila v njej sklep, da se utopi. Popila je pri Smerajcu nekaj meric žganja, ko pa ji je zmanjkalo denar, je v neki gostilni v Tomačevem celo prodajala uhane za liter vina. Nato je odšla na breg Save, kjer so jo opazili domačini, ki so na produ nalagali mivko. Nedač od njih je odložila šerpo, črn plašč ter sandale in se nato s krikom: »Jezus, Marija!« pognala v valove Save, ki so jo kmalu zagnili in vzeli s seboj. Na podlagi časopisnih vesti in po opisu obleke so domači zvedeli, da je samomorilka v Tomačevem Hebenstreitova. Truplo doslej še niso našli, ker so valovi gotovo odgnali svojo žrtve daleč s seboj.

Dopisi

DOBROVA. Ze meseca novembra smo vozili šuto na tukaljšno deželno cesto druge vrste. Marsikdo je imel že v naprej razdeljen zaslužek za davke in druge potreščine. Gotovi posetniki imajo dobiti do 10.000 kron. Ker pa je minulo od takrat že pol leta, vprašamo g. cestnega načelnika Oražma, naj nam pove, kje je vzrok, da interesi še vedno niso dobili svojega plačila? Ali se morda uporablja s težkimi žulji zasluženi kmetijski denar v druge svrhe? Zahtevamo, da se zadeva takoj uredi. Če moramo točno plačevati davke in druga bremena, naj se nam takoj izplača tudi zaslužek. Enaka pravica za vse.

Radovljica. Sokolsko gledališče v Radovljici vprizori v nedeljo, 22. t. m., ob 8. zvečer, na praznik, dne 25. t. m. in v nedeljo dne 29. t. m. ob pol štirih popoldne dramatisacijo velikega romana »Ben Hur«. Dejanje se vrši v Kristusovih časih v Jeruzalemu in Antiohiji. 285.

KROPA. Svoledobno je »Jutro« poročalo o pomembni malverzaciji v tuk, žebliškari zaradi ter imenoma navedlo radi osumbe aretirane. Med aretiranimi je bil zoper vsako pričevanje tudi Andrej Zupan, solastnik in ključavničarski delovodja znane Istomske tvrdke. Kakor mora je legla aretacija imenovanega na vse, kateri poznamo njega, vsi smo bili uverjeni, da on ne more biti kriv in nehoti se nam je vrnilo prepračanje, da hočejo gotovi ljudje spraviti na vsak način ob dobro ime neoporečnega po-

Danes zadnjikrat
veliki ciklički film
Ljubav je moč žena
v glavni vlogi
Fern Andra
Mladini neprimerno!
Predstave ob 4., pol 6., pol 8. in 9. uri.
Kino »LJUBLJANSKI DVOR«
Telefon 730.

štenjaka samo radi tega, ker je dotični Sokol in naprednjak. Po glavni razpravi 10. t. m. je sodišče tudi res izreklo za njega do cela oprostitno razsodbo, pokazalo pa se je žal tudi to, da je bil aretirani samo radi malenkostne sumnje, ki jo je porabil nekdo, kateremu je bila Zupanova rodbina kot »serbofiliska« v stari Avstriji trn v peti. G. Zupanu pa čestitamo k zadoščeni, ki ga je dobil pred sodiščem.

ROVTE PRI LOGATCU. Naši klerikalci pri krajnem šolskem svetu igrajo jako žalosno vlogo. Ne gre jim v glavo, da se je treba v šolskih zadevah ravnati po predpisanih zakonih in poslušati nadrejena oblast. Prva in sveta dolžnost vsakega do brega katoličana je, da izpolnjuje svoje državljanske dolžnosti in obveznosti napram soljudem, ki jih mora vse enako spoštovati brez razlike stanu. Tega nauka naj se primelje razbelski klerikalni šolski očetje in potem ji ne bo treba več javno kazati sramote, da so bili radi svoje neumnosti kaznovani od nadrejene šolske oblasti. Za danes naj bo dovolj! Kmalu pa bomo zopet pogledali v klerikalne temne kote in sporočili zanimivosti napredni javnosti.

Litija, Radio koncert! V petek 20. marca točno ob 8. uri zvečer predvaja g. naduč. Blagajne Janko radio koncert s predavanjem. Vender pride tudi to »svetovno čudo« enkrat k nam. Vstop prost. Vrši se v Sokolskem domu.

KRSKA VAS. V nedeljo je bilo tukaj predavanje o vlogarstvu in sadistru. Predavatelj g. nadzornik Gombač je žel občo zahvalo udeležencev, ki so z zanimanjem sledili za tukajšnji vinorodni kraj velekoristnemu predavanju.

GRIZE. Pripravljali odbor demokratske stranke v Orizhah sklicuje na 25. marca t. l. na praznik Marijinega oznanenja v dvorano go. Ane Piki v Orizhah svoj ustanovni občni zbor za kraj Zubukovca-Grize. Vabljeni so vsi somišljeniki in trezno misleči.

SV. KRISTOF PRI LASKEM. V nedeljo dopoldne se je vršil letni občni zbor kraljeve organizacije JDS za naše občine. Udeležba je bila naravnost impozantna, lovska soba hotela Henke nabito polna. Zborovanje je otvoril podpredsednik inž. gosp. Kloc in poročal o delovanju organizacije v preteklem letu, vspešnojuoč k nadaljnjemu marljivemu delovanju. Za inž. Klocem je podal g. Golob kratko tajniško poročilo. Organizacija je izvršila mnogo podrobnege dela, kar dokazuje porast članstva tekom enega leta na 245. Blagajniško poročilo g. Kapla je bilo sprejeto z zadovoljstvom na znanje Pri volitvah je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: Predsednik inž. Josip Kloc iz Rečice, podpredsednik viš. nadz. Fran Kokalj iz Smarjete, tajnik Karol Golob iz Sevece in Josip Horjak iz Debra, blagajnik Josip Kapla iz Trnova. Odborniki: Jakob Oblak in Alič Franc iz Rečice, Franc Lenart in Jakob Sos iz Debra, Ivan Cencelj iz Tremarja, Ferdo Dervovšek in Anton Mlaker iz Smarjete, Franc in Alojz Povše ter Matija Hedi iz Trnova, Ludvik Sluka, Franc Šoper in Ferdo Laporlak iz Sv. Jerditi, Bratomil Stokavnik, Josip Majer in Peter Kozole iz Brezna, Ferdo Mejaž iz Andrej Brezovšek iz Sv. Stefana, Matevž Jovan in Franjo Jelen iz Brce, Jože Knez in Jurij Hrovat iz Kuretna, Franc Plajšek in Franjo Suhelj iz Sirmice, Martin Povše, Martin Balan iz Rim. Toplice, Franc Sluga in Julij Pukmeister iz Sevece, Ivan Drakler iz Marna, Josip Roš iz Sv. Stefana, Martin Peklar, Anton Kokalj in Franjo Vojtkovsky iz Hude jame, Matija Teršek iz Ogeč, Gregor Pušnik in Ivan Pečnik iz Smarjete ter Peter Podbevšek iz Rečice. Kot zaupniki v občini Marija Gradec: Rudolf Meljak, postajenačelnik, Karl Dvořak, progovni molster in Franc Kreuh, restavrat v Rim. Toplicah, Ivan Veber, posestnik in rudar v Žikovcih, Melhior Sojč in Franc Paradižnik, železničarja v Rim. Toplicah, ter Franc Paradižnik, posestnik v Globokem in Jurij Jančič, posestnik in rudar v Trojnu. Pri slučajnostih so se obravnavala razna važna gospodarska vprašanja, nakar je bil zaključen krasni prvi letni občni zbor organizacije.

»Humoreska« za godalni kvartet, ki ga tvorijo g. Vidmajer, Pink, Osterc in Wohrkeček. Isto velja tudi za njegovo »Serenado«. Skladatelju je mladina pridila živahno ovacijo. V odsotnosti skladatelja g. R. Savina in vsled raznih drugih težkoč je prevzela njegov klavirski part v zadnjem trenutku ga Mirca Sancinova. V splošnem smo pogrešali par uvodnih besed, zlasti o težki Bachovi skladbi ter, kakor že omenjeno, tudi o klarinetu, ker bi bila mladina še z večjo pozornostjo sledila poteku koncerta. Ker se pa bo na prihodnjem VI. mladinskem koncertu zopet proizvajala komorna skladba, se bo, kakor čujemo, ta tema pri tej priliki skupno obravnavala. Prireditelj mladinskih koncertov moramo iz vzgojnega stališča prav posebno pozdravljati ter biti arantjem le hvaležni, da vzbujajo na ta način v mladini ljubezen in zanimanje do glasbene umetnosti.

Zbori. Mesčna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec. Izšla je tretja številka, v kateri sta objavljena St. Premiorov moški zbor »Naše gore« in E. Adamičev moški — mešni zbor »Kaj ti je, Mojca«. List vsebuje jugoslovenskim pevskim zborom in ljubiteljem lepe pesmi toplo priporočamo v naročbo. Naročila sprejema po dopisnici pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani.

Elitni kino Matica

Telefon 124.

PARISETTE

Roman pariške baletke. — Grandiozni film v 30 dejanjih. V vseh mestih se ta grandiozni film predvaja v petih epohah. **ELITNI** Vam ga predvaja neskrasnjena v 2 delih. Vsebinska je istočasno ljubavna, pustolovna, detektivska in romantična, prepletena z nadvse komičnimi scenami »abolišega francoskega komika«, splošno priljubljenega **BISCOT-a**, ki igra v tem grandioznem filmu svojo najboljšo vlogo. Igralci, ki so prvostopne moči francoskih gledališč, so nam zaradi svoje imenitne igre v živem spominu iz filma **GINETTA**. — Film je posnet v raznih mestih Evrope in razven tega tudi v Nizzi. Neapolni in ostalih mestih, kjer se zbira »krema« gornjih desetih č.

Za Ljubljano pomeni ta film v vsakem oziru pravo senzacijo. Vsled ogromne dolžine filma trajajo predstave nekaj čez 2 uri. **Predstave se vršijo ob 1/2 4, 1/2 7, 9.** Cene navadne! Cene navadne!

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji.

Ljubljanska drama

Sobota, 20.: »Misel«. C.
Sobota, 21.: »Vdova Rošinka«. Izv.
Nedelja, 22.: ob 15.: »Veronika Deseniška«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Iz.
Ponedeljek, 23.: »Misel«. E.
Torek, 24.: Zaprto.

Ljubljanska opera

Petek, 20.: »Trubadur«. F.
Sobota, 21.: »Boheme«. D.
Nedelja, 22.: ob 15.: »Traviata«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv.
Ponedeljek, 23.: Zaprto.

Mariborsko gledališče

Petek, 20.: Zaprto.
Marijonetno gledališče Atena v Ljubljani.
Nedelja, 22. ob pol 3. in pol 6.: »Doktor Fausta«.

Početki slovenske umetne glasbe, to je naslov VII. muzikalnega predavanja za mladino, katera prireja gojence ljubljanskih šolskih zavodov prof. Karel Jeraj. Na tem muzikalnem predavanju sodeluje poleg treh

solistov, gojencev dr. Kozimove pevске šole Paveta Avgusta, Petra Burje in Josipa Pavliča se dr. Kozimov kvartet (Burja, Kozizma, Berlot, Kragelj.) Posamezne točke sporeda pojasnjuje v predavanju prof. dr. Kozima sam. Sporedi po 2.50 Din se dobivajo v Maticni knjigarni. Predavanje se vrši v nedeljo, 22. marca ob 11. dopoldne.

»Vdova Rošinka« na celjskem odru

Kot noviteta se je vprizorila v torek, 17. t. m. na celjskem odru Golarjeva komedija »Vdova Rošinka«. V glavnih vlogah vdova Rošinka in Rožmanovega Janeza sta nastopila ga. Juvanova in g. Cesar, člana ljubljanskega Narodnega gledališča. Igro je režiral a prav pohvalnim razumevanjem g. Velič, ter je uredil lepo tudi tehnično stran te igre. Kmečka soba, v kateri se odigra celo dejanje, je bila ljubka ter okusno opremljena. Podrobno se je igra že ocenila. Kdor jo ocenjuje z gotovimi predsojdi, se bo ob njej spodtaknil. Kdor pa zna biti objektivni, mora priznati, da nam nudi realno kmečko življenje, resnične tipe, nič bogve kaj globokega, česar tudi od ko-

medij nihče ne more pričakovati in zahtevati. Vse, kar se dogaja in nastopi v igri, je pa pristno slovensko, zlasti krasen jezik, kar na vsak način zelo poveča celotno vrednost igre.

Brez ljubljanskih gostov pa bi bila tako prvostopna vprizoritev igre, kakor je bila v Celju, težko mogoča. Ga. Juvanova je bila kot vdova Rošinka izredno temperamentna, ter v besedi in igri prvostopna, da gledalec pri njeni igri naravnost uživa. Tudi Rožmanov Janez g. Cesarja je v vsakem oziru tako ravno in globoko premišljeno kreiran, da nam v vsaki kretnji, besedi in tudi pri najmanjšem vzdihu predstavlja pristnega gorenjskega fanta.

Tretji tip, ki pride v igri prav posebno do veljave je roman Balantač. Težko vlogo je igral s posebno originalnostjo senior celjskega odra g. Salmič. Bil je originalen že po maski in kretnjah, izredno siguren pa tudi v kreaciji one osebe, ki uživa valed svojega svetostnega nimbusa kot roman pri vdovi Rošinki izredno zaupanje, pri tem pa misli le na svojo malho. Z g. Salmičem na odru se odpira vsaj starejšim Celjanom pred očmi ona lepa preteklost in začetek slovenskega gledališkega življenja v Celju, ko je bil g. Salmič kakor še danes neprekosljiv baš v vstvarjanju domačih tipov. Zelo ugajali sta v igri tudi Rošinkina hči Manica (ga. Sadarjova) in Tončka (gd. Da-

nejeva). Bili sta živahni, v nastopu in vlogah sigurni, zlasti je Manica znala prav srečno urejevati po situaciji in razmerah svoj temperament. Epizodne vloge gg. Pfeiferja (Gašper), Jernejčka (g. Velič), Tomažeta (g. Cepin), Blažona (g. Perc) in Tinčeta (g. Goloc) so bile naravno in prav posrečene.

Gledališče je bilo napolnjeno, razpoloženo ves čas igre primerno. Ze dolgo se ni slišalo v gledaliških prostorih toliko neprijetnega smeha. Zeleti je, da bi se igra še ponovila.

Koncertna matineja Glasbene Matica v Celju, ki se je vršila v nedeljo, dne 15. t. m. kot V. mladinski koncert v mali dvorani Celjskega doma, je napolnila prostore ter dosegla prav lep uspeh. Na sporedu so bile sledeče koncertne točke: 1.) Seb. Bachov D-mol koncert za klavir in dvoje gosli, ki so ga igrali ga. Mirca Sancinova, g. ravnatelj Karol Sancin in g. Francot z veliko virtuoznostjo in čustvenostjo. Zd. Fibichovo »Selanko« za klarinet in klavir sta izvajala učitelj klarineta in Glasbeni Matič g. Kindelhofer in ga. Mirca Sancinova. Namen te koncerta je bil, seznaniti mladino s klarinetom. Dosežen bi bil tem bolj, ako bi se bil vsaj pred točko v par besedah razložil pomen in namen tega instrumenta. Živahno je vplivalo Slavko Osterčev »Noćurno ja-

Domače vesti

Kupčije z vrvoj krvnika Mauserja

«Slovenec» je večeraj obsojil krvnika Mauserja, ki je po justifikaciji Latinovića v Osijeku delal z vrvoj dobre kupčije in prodajal kose po 50 Din, takole: «Če ciganke in vrazarice prodajajo ljudem svoje čarovnije, jih oblast preganja, tukaj pa je javni državni funkcionar — in naj si je tudi krvnik — v svojo korist izrabljaj ljudsko praznovernost. Če krvnik potrebuje priboljškov svojih plači, naj mu jih da država, da ne bo moral delati kupčij na račun ljudske neumnosti. Prav tako! Želeli bi le, da nastopi «Slovenec» z isto energijo tudi proti vsem svojim pristašem, ki izrabljajo ljudsko praznovernost in delajo na račun ljudske neumnosti kupčijo z lursko vodo, s škapulirji in drugim takim materijalom. Kdor je dosleden, mora praznovernost obsojati in pobijati povsod, pa naj gre kupčija na račun ljudske zabotnosti s prodajo krvnikov vrvi, ali pa s prodajo kakšne druge amuletno robe.

* Masarykovo proslavo v Ptuj priredi v torek 24. t. m. zvečer ob enem z akademijo tamošnji Sokol. O Masaryku bo govoril odbornik Jgsl.-čsl. Lige v Mariboru urednik z. Borko.

* Iz državne službe je izstopil mariborski profesor Ribarič, ki je bil kakor smo že poročali, prestavljen na službovanje v Srbijo. Privratno službo je dobil pri mariborski podružnici Prve hrvaške židovnice. Ta pravkar prevzema mariborsko podružnico Centralne banke in je ob tej priliki odpuštila vse uradnike te podružnice, češ da nima prostora za nje in da jih ne rabl. Za klerikalnega pobratima g. Ribariča je seveda naredila izjemo, čeprav se bržčas ni nikdar služboval v banki.

* Izpremembe v poštni službi. V področju ljubljanske poštne direkcije so premeščeni uradniki, oziroma uradnice: Anton Požeg iz Poljčan v Maribor, Ivana Kržišnik iz Radeč pri Zidanem mostu v Maribor, I. Jamnik iz Rogatica v Maribor, Gabrijela Lešnjak iz D. M. v Polju na glavno pošto v Ljubljani, Krista Skrljč ob Sv. Tomažu v Ormož, Olga Podmenič iz Maribora v Ljubljano, Marija Verič iz Cankova v Maribor, Vera Plehan iz Ormoža v Mursko Soboto, Berta Okorn iz Spodnje Šiške v Ljubljano, Mara Kocijančič iz Podnarta v Priže na Gorenjskem, Hermina Otrin iz Trbiča v Ljubljano, Francka Vrtiček iz Maribora v Šoštanj, Stefanija Schiffrer iz Maribora v Topolšico, Marija Kinca iz Slivnice v Celje, Ana Kokol iz Maribora v Slatino-Radenci in Erna Korenini iz Slatine-Radenci v Ljubljano. Upokojeni so: uradnica Vilma Kalan v Celju, poštni konduktor Fran Likavec v Mariboru ter pisar o. i. Ivan Spital in Jakob Kržanič — oba v Ljubljani.

* Smrtna kosa. V Mariboru je umrl upokojeni nemški nadučitelj Galschegg, bivši vodja deske ljudske šole poleg samostana. Vključ slovenskemu pokolenju je bil pokojnik velik nemški nacionalist. Stari nemški Maribor izumira.

* Smrtna kosa. Pri St. Jurju ob Ščavnici je v sredo zvečer umrla ga. Marija Kocmut, nadučiteljeva vdova, v visoki starosti 77 let. Bodi ji blag spomin!

* Za zdravstveno prosveto. Ministrstvo za narodno zdravje pripravlja veliko akcijo za povzdigo zdravstvene prosvete. Naročilo je posebne šatore, ki jih postavi po vseh sejmih, cerkvenih shodih in ob podobnih prilikah, ko se shaja mnogo ljudstva. Šatori bodo imeli po dva oddelka: v enem bodo razstavljene slike in odlikvi iz mavca, predstavljajoči zdrave in po raznih boleznih izobličene ude človeškega telesa. Tu se bodo vršila tudi predavanja. V drugem oddelku pa bo bioskop, ki bo tudi služil zdravstveni prosveti.

* Kongres bojnikov v Zagrebu. Na zboru rezervnih oficirjev in bojnikov, ki se je vršil te dni v Beogradu, je bilo sklenjeno, da se prihodnje leto skliče v Zagreb kongres rezervnih oficirjev in bojnikov cele Jugoslavije. Udeležniki morajo priti na kongres v informah in v vseni odlikovanji. Na ta način naj bi se manifestirala solidarnost Srbov, Hrvatov in Slovencev, zastopanih v tem združenju.

* Potovanje brez denarja in brez legiti-macije. Obmejna straža je izročila te dni policiji na Sušaku dečka s ponošeno obleko in malim nahrbtnikom na plečih. Ime mu je Karl Konrad, star 17 let in rodom baje iz Maribora. Pripovedoval je o svojem potovanju po Sloveniji, Hrvaški, Avstriji, Madžarski in severni Italiji. Potuje peš brez blaka v žepu. Policija pa pripovedovanja mladega potnikarja ni prav ne veruje in ga je obdržala pri sebi, dokler ne dobi podatkov iz Maribora.

* Močni viharji v Dalmaciji. Iz Splita poročajo, da vlada v Dalmaciji že več dni močna burja, ki bo bržkone trajala še nekaj časa. Posledica burje je močan padec temperature ter je na otokih Braču in Hvaru padel celo sneg, ki pa je kmalu izginil. Nenadni mraz je napravil precej škode.

* Sneg in mraz v Volvodini. V Vršku pada sneg kakor sredi zime. Temperatura je precej padla ter je zlasti zgodnjim vrstam sadnega drevja mnogo škodovala; hud mraz je uničil zgodnji cvet. Vinogradar mraz ne škodoval, ker brstje še ni toliko pognojalo. Pšenica je dosti razvita, tako da ji nizka temperatura ni škodovala. Tudi v hrvaškem primorju je nenavaden mraz. Na Jadranu vlada močna burja.

* Smrtna nesreča. Kočijaž državnega prevoznika v Velenju, 73 letni Ferdo Prater, se je te dni smrtno ponesrečil. Pred Hrankevo gostino v Šoštanj je pustil v voz privezanega konja ter nakladal pakete na svoj voz. V tem je pridrl mimo neki dr. voz. Konj se je splašil, zapeljal v divjem skoku na drugo stran okrajne ceste ter priklenil Praterja na tankaj se nahajajoči kostanj s tako silo, da je starček zadobil težke notranje poškodbe. Prepeljak so ga v

slovenjraško bolnico, kjer pa je že naslednjega dne umrl.

* Tragična smrt ruskega dijaka. Iz Spodnje Poljske prihaja poročilo o tragični smrti bivšega ruskega dijaka Mihaela Grencupa, rodom iz harkovske gubernije v Rusiji. Dovolil je bil četrti razred gimnazije, ko so ga pobrali v protirevolucionarno Wranglovo vojsko in je šel z njo po svetu. Živel je grozno življenje, videl grozote in sivo človeško bedo. Po razkroju Wranglove armade je bil v Galipolu, znanem taborišču ruskih emigrantov, prišel potem v Jugoslavijo. Usoda ga je končno zanesla v Spodnjo Poljskavo pri Pragerskem, kjer je vstopil kot hlapec pri posestniku Karlu Hrastrniku. Hrastrnikovi so z njim lepo ravnali, vendar se je mladeniča lotevala melanholija. Postal je otožen in rad je samotaril. Pogosto je tožil: «Brata in sestro so mi ubili boljševiki, matere ne bom videl nikoli več!» Dne 14. marca ni prišel v kuhinjo na zajutek, zato mu je Helena Hrastrnikova hotela prinesiti kavo v sobo, kjer je prenočeval. Vrata so bila zaprta. Čez par minut pa je počil v sobi strel: Mihaelo je izvršil samomor. Projektir je šel skozi jetra. Naslednjo noč je nesrečni ruski emigrant izdihnil svojo dušo. V sobi so našli poslovljeno pismo, namenjeno njegovi materi v daljni Rusiji.

* 380.000 Din poveril. Iz Kotorja poročajo, da je državni inženjer za gozdarstvo in vode Mihajlo Kindij poveril v škodo države 380.000 Din. Kindij je živel zelo razkošno. Aretiran je bil dne 8. februarja ter se je začel dne 17. marca proti njemu razprava pred sodščim v Kotorju. Radi mnogih povabilnih prič bo trajal proces bržkone cel teden.

Cudo kinematografije!

"Zmagovalec smrti"

pride v

Kino «LJUBLJANSKI DVOR»

Iz Ljubljane

* Stanovanjska anketa. Stanovanjsko vprašanje je sedaj razdrnilo tudi «Delavsko zbornico», da je za večeraj sklicala stanovanjskih hiš. Referiral je zbornični tajnik Urahtnik. Udeleženci ankete so njegova izvajanja na zboru pozdravljali, s podrobnostmi pa se bo počela nova seja ankete čez 14 dni, ko bo mogoče tajnikov referat preštudirati. Glede gradbene akcije so se že večeraj pojavila samoobsebi umevno različna mnenja. To pa nikakor ne moti, da bi anketa po stvarni in resni debati ne mogla zaključiti z uspehom.

* Jelačinovi novi poskusi. Iz trgovskih krogov nam pišejo: Bolno častihlepije išče novih potov, ki vodijo sigurno vedno v globjo propast. Vse stanovske trgovske korporacije mu izrekajo nezaupanje in ga pozivljajo, da odloži vsa mesta in časti, ki so mu jih v preteklosti zaupali naši pridobitni krogi. Ko gospod Jelačin ml. vidi, da mu ves politični in nepolitični svet vzpiče izdajstva naših interesov obrača hrbet, išče podpisov po Ljubljani, da bi razveljavil pravilno sklicani zadnji občni zbor trgovskega gremija v Ljubljani. Vzporodno s tem zbira podpise za ustanovitev «Jugoslovenskega Lloydja», trgovske in industrijske organizacije za Slovenijo. Jelačin hoče uničiti naše stare zaslužne trgovske organizacije ako mu pa to ne uspe, se hoče postaviti na čelo odpačnikov pod imenom «Jugoslovenski Lloyd». Že pred 14 dnevi je zbral svoje zveste trgovske pristaše iz klerikalnih vrst v Unionski srebrni dvorani. Razlagal je svoje nove iznajdbe drobni pečici znanih klerikalnih trgovcev: Sever, antikvar (Stari trg), Lončar (Stari trg), Kovačič-Japelj (specerija pod nunskim samostanom), Sturm (pod Trančo), Pavlin (specerija, Gradišče), Uran (papir Mestni trg), Kunaver (klobuki, Stari trg), Bahovec (Sv. Jakoba trg). V zadnjih dnevih tekajo po ulici in begajo trgovci s prošnjami za podpise: znani Jeras, tajnik Jelačinovega cukrovega kartela, dr. Vrtičnik kot Jelačinov advokat, klerikalec Lampret, kompanjon parlamenta je Malappe, Japelj-Kovačič, Florjancič (Zelezninar, Sv. Petra cesta) itd. Vsi led neinformiranosti trgovcev in ker so nekateri nabirali podpise celo v imenu gremija, so jim mnogi naselili — posebno na Vodnokovem in Pogacarjevem trgu. Cela akcija ima klerikalno ozadje, zato «Slovenec» odklanja uradne izjave gremija. Od g. Jelačina pa se poslavljajo časti in zaupanje, niti intrige niti klerikalni trgovci in katoliška tiskarna mu ne vrnejo več slovesa, ki ga je vsled svoje neznajdnosti za vedno zalgal.

* Češkoslovenska Obec v Ljubljani. V piatek, dne 20. t. m. poforda Jihoslovensko-češkoslovenska Liga v Ljubljani predsednika redaktora Rasto Pustoslavca na tema: «Snaha severnih a žilnih Slovani, po sledenosti se svetelnimi obrazy z Čehoslovenska. — Mestni dom o osmih hodine večerni. Členove sčasneto se! — V soboto, dne 21. t. m. pštatska schuzka ve »Zvezle se zanimavim programem. Dostavte se v počtu co neihodnejšim a dokazte tak zajem pro naši spoletnou več».

* Francosko predavanje. V soboto 21. marca t. l. bo predaval ob 6. zvečer v veliki dvorani univerze g. prof. Martel o ženskem vplivu v francoski umetnosti 18. stoletja. Vsi prijatelji francoskega jezika in slovstva se vridno vabijo.

* Udrženje rezervnih oficirja i ratnika — pododbor Ljubljana vabi na članski sestanek, ki se vrši v ponedeljek, dne 23. marca ob 8. zvečer v oficirskem domu. Na dnevnem redu je predvsem poročilo delegatov z zbora v Beogradu. — Uprava pododbor.

* V društvu «Soča» predava v soboto, dne 21. t. m. v salonu pri «Levu» vsem simpatičen in priljubljen predavatelj g. prof. Joško Bačič. Za temo si je abral «Venecija in mi ali borba za Jadransko morje». Zelo

„ključ“
traja kakor štirje pari drugih
Zelo kupte eden par in pre-pričajte se. Dobivajo se v prodajalnah. 33-17

Peri s
„Samobelin“ avtomatom!

čane in prijatelje društva. Ura navadna. Vstop prost.

* Mestni četniški odbor OR-JU-NA v Šiški pozivlja članstvo, katero se namerava udeležiti zleta v Maribor dne 22. t. m. na sestanek, ki se vrši v petek dne 20. t. m. ob 20. uri v lokalih brata Stepića v Šiški.

* Apeliramo na članstvo, da se v čim večjem številu odzove. — Mest. čet. odbor v Šiški.

* Sokolsko društvo v Štepanj vasi priredi v nedeljo dne 22. marca v društveni telovadnici burko v tih dejanjih «Nebesa na zemlji». — Začetek ob 19. Zdravol Odbor.

* Poziv železniškim upojencem, ne-zgodnim rentnikom in vdovam. V soboto dne 21. marca ob pol 20. uri ima društvo hišnih najemnikov v hotelu Union protestni shod. Prosimo vse člane, da se vsi do zadnjega udeležijo tega shoda. — Odbor. 577

* Izginula služkinja. Preteklo nedeljo je neznankom izginila 20-letna služkinja inž. Petriča v Tavčarjevi ulici, Marija Bova, o kateri od takrat ni nikakega sledu. Ker je pustila svoje stvari nedotaknjene v stanovanju, se sumi, da se je sicer poštemu in pridnemu dekletu pripetila kakšna nesreča.

* Tudi kaprica. 34-letni postopač in razglaščatelj Adolf Horvat je nevaren človek.

Da je zelo »spodoben« človek govore številne kazni, katere je že prestal. Ko se je pred kratkim povrnil iz zaporov deželnega sodišča zopet v svobodo, je pričel nadaljevati z neumnostmi ter kmalu padel zopet v roke pravici. Sedaj je bil na predlog višjega državnega pravdnika oddan v prisilno delavnico.

Iz Maribora

* Debat o djaškem strašku hoče nadaljevati «Straža», ki je postala zopet izredno strupena, odkar si je dr. Pivko malo »privoščil« klerikalce v Beogradu. Ako je klerikalnem ljub, lahko tudi mi stopimo iz prostovoljne rezerve. Uverjeni smo pa, da bo to debato kmalu zavrl sam vodja mariborskih SLŠarjev g. dr. Leskovar, samo če ne bo tedaj prepozno. Torci. — «Slovenec» in «Straža», kar nadaljujeta.

* Jožetovo je radi suhega vremena klub ostremu mrazu izvabilo uprav ogromno Mariborčanov v Studence, kjer se je razvil pravi predvojni tingl-tangl. Ljudje so se gnetli po cestah in zabavilih. Zvečer so se meščani po starem običaju vračali okrašeni s suho robo in leci v mesto.

* Neplemenita zavist. Večerašnja socialistična «Vojskstimm» se ujeda v dr. Žerjavo, češ da je izposloval pri kralju pomilostitev mladega magistratnega uradnika Sudeja, ki je bil pravkar izpuščen iz zaprov mariborske kaznilnice. S takšnimi izjavami pač mariborski socialisti ne bodo osvojili zgubljenih simpatij med delavstvom. Demagogija še klerikalcem ne pomaga več na zeleno vejo.

* Tečaj češkega jezika, ki ga priredi Jugoslov.-češkooslo. Liga, se po dogovoru prijavljenih vrši ob sobotah od 18. do 19. ure v prostorih Ljudske univerze v Kazini in prične že 21. t. m. Do sobote se lahko prijavijo še novi udeleženci pri urarju Burešu v Vetrinski ulici.

* Občni zbor SPD, podružnica Maribor se vrši z običajnim dnevnim redom dne 26. t. m. ob 9. dop. v Narodnem domu, restavracija. Člani se pozivajo, da poravnajo članarino za leto 1925 (Din 25) pri tajniku g. Ivanu Volčiču, Slomskovo trg 11/1, soba št. 16. (Finančno ravnanjstvo). — Odbor.

* Nagradni načrt za cerkev sv. Magdalene. V svrhu dobave načrtov za gradnjo cerkve sv. Magdalene v Mariboru je bil svojedobno razpisan natečaj. Odbor je prejel 34 načrtov. Prva nagrada v znesku 10 tisoč dinarjev je bila prisojena arhitektu Podhorskem v Zagrebu, drugo nagrado pa je dobil arhitekt Vurnik v Ljubljani.

Iz Celja

* SK. Celje naznanja članom in interesentom, ki želijo gojiti tenis, da se naj zgledajo pri klubovem blagajniku g. Germu med uradnimi urami v uradu v podružnici Prve hrvaške telovadnice v Celju.

* V zaščito delavstva je izdal mestni magistrat celjski vsem delodajalcem svojega okoliša sledeči umestni razglas: Na ankoti delodajalcev in delojemalcev dne 26. januarja na mestnem magistratu se je od strani delojemalcev grajalo, da se delodajalci ne ravnajo pri odjavi delavcev po obstoječih predpisih. Po zakonu se mora javiti odpust delavcev, kadar doseže število pet. Dogodi se pa, da delodajalec odpusti danes dva, jutri dva, potem enega, ne odjavi pa nobenega, ker ne doseže vsakokratno števila pet. To pa gotovo ni pravilno. Apeliramo na delodajalce, da se ravnajo glede prijave odpusta delavcev strogo po postavi, kar ni važno samo radi statistike, ampak tudi radi tega, da se ustvari na ta način eksistenca delavcem, v prvi vrsti odpuščenim delavcem. Pri tej anketi se je tudi povdarjalo, da se naj nastavlja v prvi vrsti res delavci in šele v drugi vrsti oni, ki imajo kako posestvo. V tem oziru se zlasti apeliramo na delodajalce gradbene stroke. Delodajalci naj bi podpirali resnično delavstvo, in bi naj ako je že treba kuga odpustiti, odpustili v prvi vrsti delavce kmečkega stanu, ki se lahko pomeje, ako je zopet

več dela, kličejo kot domačini na delo. Delodajalci ne prosijo, da se strogo ravnajo po teh normah.

Iz Trbovelj

* Periodično prihajanje vojnih invalidov. Prav te dni so zopet obiskali trboveljsko občino vojni invalidi iz južnih krajev, ki se preživljajo s tem, dja prodajajo podobne kraljeve družine. Med njimi so slepci, invalidi brez rok in brez ene noge. Za prodajanje različnih podob in razglednic imajo dovoljenje od ministrstva v Beogradu.

* Poprava občinske ceste. Cesto iz Potrinove vasi v Kurjo vas so ob zemlji g. Mervarja popravili, da bodo lahko po njej vozili, ker je bila že več let zaprta.

* Predaja gostilniške obrti. Gostilno g. Gvida Počivavška je prevzel g. Pintar, bivši gostilničar v Delavskem domu, kjer je namesto njega prevzel gostilno g. Tržan.

* Družabni večer našega Sokola. Sokolsko društvo v Trbovljah opozarja ponovno vse članstvo na družabni večer, združen s telovadnimi točkami, ki se bo vršil v nedeljo, 22. t. m. ob pol 8. zvečer v dvorani ga. Fortejeve ob priliki predaje olimpijske diplome bratu Slavku Hlastanu. Sosedna društva vabljena, udeležba za članstvo obvezna, vstopnina prosta. Prostovoljne prispevke hvalježno sprejemamo. Osebnih vabil ne razpošiljamo. Zdravol — Odbor.

* Ustavljen obrat v opekarni. Pred kratkim smo že poročali o stagnaciji v opekarski obrti. Položaj se je od takrat sremenil v toliko, da so sedaj obrat že ustavili za eno leto in da prodajajo opeko po 25 para kosa, med tem ko so jo pred tednom dni še po 50 para. Opeke je našegane nad 2 milijona kosov.

* Odredba glede zapiranja lokalov. Srečko glavarstvo v Lačnem je odredilo, da morajo vsi branjenci, lastniki vinotočev in sploh vsi, ki trgujejo po trgovskem in obrtnem redu, zapirati svoje lokale že ob 6. zvečer, kar ni bilo v navadi že od prvata sm. Ta odlok je vzbudil pri nas veliko razburjenja.

* Trboveljske žvilske razmere. Meso po naših mesnicah prodajajo kg prve kvalitete po 20 Din, druge kvalitete pa po 17 Din. Na tržnem prostoru, ki je že nekaj časa pred Delavskim domom, ker je prejšnji prostor odnovevala lastnica ga. Pradičeva, mrgoli ob plačilnih dneih, to je vračo drugo soboto, na stotine kupcev. Nedvomno bo trg 21. t. m. zopet dobro obiskan, da se naknadni pretekli sobotni trg, ki je bil zelo slab.

Iz Primorja

* Uboj med sorodniki. Na Dolini, v občini Ajba sta se sprla bratrance Franc Lovišček iz Rutov in Ivan Hvalica iz Ajbe. Povod prepria je bil zelo malenkosten, a ljub temu se je spor razvel od teke mere, da je Hvalica potegnil revolver in ustrelil Loviščka. Zločinec se je nato sam javil orožnikom v Kanalu.

Akad. društvo "Jadran" v Ljubljani

Občni zbor jug. napr. akad. društva «Jadran» se je vršil prošlo soboto v Jadranovi čitalnici ob zelo veliki udeležbi. Otvoril ga je predsednik g. Buljevič in poudarjal velik napredek društva v pretečenem semestru. Društveno delo je bilo osredotočeno na delo v osekih in opremi društvenih prostorov. Podal je poročilo o dogodkih na ljubljanski univerzi, kjer je «Jadran» stal na čelu jugoslovenske fronte. Po poročilu tajnika (ki izkazuje veliko mnogostanost društvenega tajništva), blagajnika in ostalih odbornikov, so podali poročila načelniki odsekov.

Gosp. Jokanović je poročal o delu kulturno - znanstvenega odseka, ki je priručil tekom zimskega semestra celo vrsto predavanj, med njimi predavanje o demokraciji, o volilnem zakonu, o telesni vzgoji, o krizi jugoslovenstva itd. V okviru odseka se je vršil tudi tečaj za novince, kjer so se vršila predavanja o društvenem programu, zgo dovini društva ter našem omladinskem pokretu. Po poročilu načelnika dramske sekcije je poročal načelnik zabavne sekcije: sekcija je priredila plesne vaje, tradicionalni Slovanski večer, pozdravni večer novince in zabavni večer. Poročali so nadalje načelniki tiskovnega, glasbenega, sokolskega, šahovskega odseka in odseka za vnanje zadeve.

Vsa poročila so bila sprejeta z odobravanjem. Občni zbor je dosedanemu odboru in sekcijam načelnikom podelil soglasno absolutorij. Pri novih volitvah je bil izvoljen za predsednika vnovič g. Buljevič, izvoljen odbor pa se je na torkovi seli konstituiral sledeče: I. podpredsednik Zajec Slavko, II. podpredsednik Kac Rudolf, I. tajnik Pirc Stane, II. tajnik Bratkovič Franc, zapisnikar Jereb Stane, blagajnik Kac

Kolesa J. Gorec

kunite najceneje in na bolje pri trvdji
Palača Ljubljanske
kreditne banke in
Gospodstva c. 14.

Vsi deli, oprema in
pneumatika na zalogi!

Leo, I. knjižničar Buljevič Zdenko, čitalničar Fröhlich Hubert, gospodar Siebinger Vladimir, arhivar Jenko Slavol. — Društveno razsodišče: Zgodnik Mirko, Nagode Crtomir, Tonja Ivan, Maček Viktor, Pfeifer Janko. — Društveni tožitelji: Primus Matija. — Revizorji: Omahen Janko, Schauer Dolja, Bratuša Karl. — Načelniki sekcij: kult. - znanstvene Gabršček Rudolf, dramske Parnost Joško, glasbene Sever Rihard, sokolske Orel Vladimir, šahovske Skuli Anton, tiskovne France Adolf zabavne Kozina Pavel, načelnik odseka za vnanje zadeve, ki je vedno obnem I. podpredsednik Zajec Slavko.

Upamo, da bo nova uprava «Jadran», v kateri so zastopani v velikem številu mladi akademiki, pod spretnim in izkušenim vodstvom g. N. Buljeviča obdržala in se povečala sloves našega najuglednejšega in najljubljenejšega akademskega društva na ljubljanski univerzi.

Javna zahvala Ljubljani

Povodom gostovanja v Ljubljani, dne 5. marca t. l., ki je bilo združeno s proslavo 25letnice mojega igralskega delovanja, sem sprejel toliko čestitk in vidnih dokazov simpatij cenj, ljubljanskega občinstva, da nisem utegnil radi svoje nenadne bolezn, da se za nje osebno zahvalim. Čast mi je, da se zahvalim se: kr. vel. županu, g. dr. Beliču, gerentu mesta Ljubljane g. dr. Puc, g. dr. M. Zarniku, upravi Narodnega gledališča, dramaturgu g. O. Zupančiču, režiserju g. O. Šestu in zastopniku ljubljanskih akademikov g. C. Debevču — za njihove iskrene čestitke, odnosno javne pozdravne govore, s katerimi so poveljali moj jubilej. Velika hvala cenj. posestnikom lož. «Sporočnem ženskem društvu», «Klubu Primorja», ljubljanskemu mestnemu odboru Udrženje gled. igralcev SHS, gojencem Kr. muzičke akademije iz Zagreba — za krasne darove, kakor tudi vsem ostalim ljubljanskim darovalcem in darovalcem vencev in rož — zlasti svojim dragim tovarišem in tovarišicam — ki so me z njimi obsuli na odru. Hvala pa tudi ljubljencem občinstvu, prijateljem in znancem, ki ste počastili mojo proslavo. Hvala Vam vsem!

Dolžnost mi nalaga, da se tu spomnim še nesreče, ki me je v sreči dohitela, svoje telesne poškodbe in g. dr. Avramovića, ki mi je v pozni nočni uri po jubileju nudil prvo zdravniško pomoč. Hvala mu najlepšo a prav tako tudi primariju kir. oddelka dr. bolnice, dr. Dergancu. Hvala!

HINKO NUČIČ

redatelj Narodnega kazališta v Zagrebu

Lovski sestanek v Trbovljah

Trbovlje, 19. marca. V nedeljo popoldne se je vršil v dvorani g. Ane Forte velik sestanek lovcev iz Zagorja, Trbovelj, Hrastrnika, Dola, Zidanega mosta in Radeč. Sestanek je sklicel in otvoril g. Remic, rudarski poduradnik v Trbovljah, ki je pozdravil navzoče številne lovce, posebno predsednika Slovenskega lovskega društva dr. Lovrenčiča, ter ostale delegate iz Ljubljane. Sestanek se je udeležilo skupno 96 lovcev in se je vršil v smislu sklenjenega sprejetega na zadnjem občnem zboru Slovenskega lovskega društva v Ljubljani. Slo je za ustanovitev podružnice za navzočene kraje. Predsednik dr. Lovrenčič je poročal kratko o lovkem programu in razložil tudi novi lovski zakon, posebno kar se tiče oblogatnega članstva. Društveni blagajnik g. Zupan je pozvil navzoče, naj stopijo v vrste Slovenskega lovskega društva, ker je članarina itak majhna, ter dobi vsak član brezplačno lovski vestnik. Prof. Zmitek je poročal o vrstah in vzgoji raznih pasem psov, ter o ustanovitvi raznih klubov, kakor n. pr.: klub brakov, pičarjev itd.

Sledila je smotra in ocena raznih lovkih psov, ki so jih pripeljali s seboj udeležniki. Vodila sta jo predsednik dr. Lovrenčič in prof. Zmitek. Naj omenimo samo nekaj vrst čiste pasme, ki pridejo v rodovnik. To so sledeči: braka «Riko» in «Spijona», lastnik g. Kitzer iz Trbovelj; «Hase» in «Fura», oba istrijskara braka, lastnik g. Letnič iz Trbovelj. Dalje pridejo v poštev psi g. Hauka, Brunča in Jenka M., ki so tudi vrste, a ne pridejo v rodovnik radi nekaterih malih napak.

Sklicatelj g. Remic je zaključil sestanek s iskreno zahvalo vsem lovkim tovarišem, posebno delegatom iz Ljubljane, izražajoč trdno upanje, da se podružnica Slovenskega lovskega društva v Trbovljah ustanovi v najkrajšem času.

Prijateljem in znancem javljamo tužno vest, da nam je umrla nocoj naša predobramati, oz. sestra, tašča in babica gospa

Marija Kocmut
učiteljeva vdova

v 77 letu svoje starosti.
Blag ji spomin!

Pri Sv. Jurju ob Ščavnici, dne 18. marca 1925.
Rodbino Kocmut in Kovčič.

Roman „Pater Kajetan“
je pravkar izšel
kot so ga v upr. Jutra, Prešernova ul. 34

Iz življenja in sveta

Grofica Ilona Tisza umrla

Kakor so časopisi že poročali, je umrla te dni v Budimpešti grofica Ilona Tisza, žena bivšega madžarskega ministrskega predsednika Štefa Tisze, katerega so ustrelili vojaki v revolucionarnih dneh meseca oktobra 1918. Da osvetožimo spomin na tiste nemirne čase, ko je imelo človeško življenje takšno ceno kakor list na veji ali zrno peska v morju, počajmo našim bralcem kratko sliko, kako je bil grof Tisza umrli. V tej sliki se zrcali tudi življenje pokojne Tiszove žene z vsemi prednostnimi stranmi.

Grof Štefan Tisza je stanoval v villi Roheim blizu budimpeštanskega mestnega gozdiča. Ko so se pojavila prva znamenja revolucije, so svoji prošili grofa Tiszo, naj se umakne na varno, da ga ne dosežejo uporniki že v prvem naletu prevrata. Tisza jih ni hotel poslušati. On gotovo ni bil mož, ki bi si moral pomagati z begom. Ostal je na mestu. Ko so padli v parlamentu proti njemu streli, se ni potuhnil in bežal. Mirno je stal na svojem sedežu ter dal z zvoncev znamenje, da se mora se nadaljevati.

Bilo je popoldne nekega poznega jesenskega dne, ko so se v Tiszovi villi pojavili vojaki s puškami na rami. Po številu jih je bilo pet. Služabnik grofov jim ni hotel odpreti vhoda, kakor je to storil lastnoročno grof Tisza. Menil je, da jih bo s tem dejanjem osupnil. Pa se je motil. Vojaki so vstopili in Tisza je takoj namignil služabniku, naj se umakne, da ne bo prišlecem v napotju.

Vojaki so se podali v Tiszov delovni kabinet. Tam sta se nahajali dve ženski: grofica Ilona Tisza in njena nečakinja grofica Denisa Almasy. Tisza se je postavila pred pisalno mizo, dami sta ga obstopili. Vzel je z mize samokres, ker je videl, da vojaki niso odložili pušk v predstvi.

Nato je vprašal oborožene može: »Česa iščete pri meni?«

Eden izmed navzočih mu je odvrnil v imenu petorice: »Na vaši vesti leži kri svetovne vojne. Vi ste krivi, da je obdvojeval na stoletišče žen, da je na stoletišče otrok izročil siromaštvu in bedi. Udarila je vaša ura.«

Tisza je kratko rekel: »Jaz nisem kriv vojne.«

Neki vojak ga je pozval, naj odloži revolver. Tisza je dejal, da stori to šele potem, ko bo videl, da so odložili vojaki puške. Ta odgovor je močnim zadostoval, da so se takoj pripravili na streljanje. Tisza je stopil za korak naprej, da bi z roko odvrnil od sebe čevljske puške, ki so bile naperjene proti njemu. Žena in nečakinja sta se tudi pomaknili dalje. V tem trenutku pa je zadonel več strel. Grof je bil smrtno ranjen ter se je zgrudil na tla. Grofica Ilona, ki se je zavedla usodne minute, je pokleknila poleg umirajočega zakonkega druga in je dvignila njegovo glavo na svoja kolena. Gladila je z roko njegovo čelo ter mu naravnala lase. Grofici nečakinja Denisa Almasy, pa je pozvala služinčad, naj pomaga odnesti mrtvega grofa iz sobe ter ga položiti na posteljo.

Ta prizor je vojaško petorico tako pretresel, da so morili grofa Tisze dvigniti orojče in odšli.

Zakon grofa Štefana in grofica Ilona Tisze je bil zakon ljubezni. Oba zakonika druga sta si stala ob strani v burli in viharju. Ko je imel Tisza v parlamentu najhujše boje in je prestajal divje nalete opozicije, je vseljal bila na damski tribuni tudi grofica Tisza, ki je vedno nazila na svojega moža, venomer v strahu, da se mu zdajdaj ne pripeti kaj zalega.

Končno pa je dočakala usodni trenutek, ki ga je smrt na lastnem domu.

Levičarji

Število ljudi, ki dajejo levi roki prednost pred desno, znači približno 5 do 7 odst. Pač pa jih je mnogo med zločinci in epileptiki. Pri levičarjih opazimo večkrat tudi druge abnormalnosti, zlasti hibe v izgovorjavi in nevroptične pojave, tako da veljajo taki ljudje med preprcitim ljudstvom za manj vredne. Temu naznanju o levičarjih nasprotuje dejstvo, da je služila nekaterim genijalnim močnem levica prav tako dobro, kakor desničar. Slikarja Leonarda da Vinci in Menzela sta lahko poljubno nadomestila pri delu desno z levo.

Nastane vprašanje, da-li so bili ljudje vedno v pretežni večini desničarji in kako je s tem pojavom pri nediviljivih narodih. O staroveških narodih je znano, da so delali z desno. O Izraelcih lahko citamo v knjigi sodnikov, da je bilo med 26.700 vojščaki 700 levičarjev, torej 2,62 odst. Ali v najstarejši dobi kulturnega razvoja, v kamniti dobi je človek rabil pri delu enakomerno obe roki. Sele v bronasti dobi vidimo preokret. Med mnogimi domnevmi, ki skušajo pojasniti razvoj v smeri prevladujoče uporabe desne roke, spravlja jo nekateri učenjaki ta preokret v bronasti dobi v zvezo s čiščenjem solnca. Človek, ki se je obračal v molitvi proti vzhodu, je videl, kako se solnce dviga in nošila svoje žarke naravnost proti jugu. Od tod je dobila desna stran za pravečloveka pomen nečesa jasnega, dobrega, odkritega in čistega, dočim je bila levica znak negativnih vrednot. Na ta način je začel človek dati prednost desni roki in desni strani. Če bi bila ta teorija pravilna, bi morali biti nečivil-

zirani narodi leve polovice zemlje levičarji, ker solnce pri njih kroži v nasprotni smeri.

Druga hipoteza smatra, da je prevladovanje desnice pri delu posledica bolj razvitega živčevja in žil v levi polovici telesa. Zato je leva polovica možganov bolj preskrbljena s krvjo, kar daje desnici več moči in gibčnosti. Ali pa ni mogoče smatrati dejstva prav tako za posledico kakor za vzrok? Morebiti se je pravečlovek z razvojem kulture preprčil, da je za njegovo samobrambo važno ščititi levo stran (srce) in da ravna v tem slučaju prav, če drži v desni roki orožje, v levi pa ščit. Nadaljnji razvoj je bil stvar podedovanosti in telesne lastnosti človeka, so se razvile samo za prilagoditve z življenjskimi potrebami človeka. Vprašanje, kje je začetek in kje vzrok, da so ljudje večinoma desničarji, ostane slej ko prej nerešeno.

Ostane nam še praktična plat tega problema, torej vprašanje, da-li naj navajamo deco k uporabi obeh rok ali pa k prevladujoči vlogi desne roke. V Združenih državah, kjer je deloval v tem smislu že Benjamin Franklin in na Angliškem, kjer je bilo že davno ustanovljeno društvo za gojitev ambidekstrije ali enakomerne uporabe obeh rok, delujejo že doista leta na uvedbi kultiviranja leve in desne roke. Isto zanimanje za ta problem je tudi v Nemčiji. Korist od enakomerne razdelitve dela na obe roki je očitna. Človek, ki je gibčen in siuren samo v desnici, je čisto v nevarnosti, da postane povsem nesposoben za delo, če izgubi desno roko. To se je pokazalo zlasti po vojni, ko so se vrnilo z bojišč mnogi invalidi brez desne roke. Malo je bilo med njimi takih, ki so si znali pomagati in nadomestiti izgubljeno desnico z levo. Večina teh revežev še danes ni sposobna za delo. Če bi pa v šolah učili deco delati z obema rokama in če bi tako v zgodnji mladosti izgladili diferenco med desnico in levo, bi človek ne občutil tako težko izgube desne roke. V tem smislu bi priporočali pedagogom, da razmišljajo o važnosti enakomerne razdelitve fizičnega dela na obe roki zlasti za šolsko deco, ki se tudi telesno normalno razvija, če dela z obema rokama. V interesu zdravja in normalnega razvoja naše mladine bi bilo, da izginelo tako levičarji, kakor tudi desničarji. To je seveda v prvi vrsti naloga šolske vzgoje.

Ameriški Münsterberg

Poljski Haarmann — ameriški Münsterberg!

Kdo ne pozna teh dveh strašnih imen? Haarmann je počenjal v Hannoveru več let svoje homoseksualne grozovitosti, ki so se navadno končale s tem, da je v spolni ekstazi pregrizel svojim žrtvam vrat, potem jih pa prepuštil svoji komplicu Gransu, da jim je odvzel obleko in druge stvari, ki so jih imeli pri sebi, in njihova trupla potem spravil s poti. V Münsterbergu v Šleziji je kmetski Denke vabil v svojo hišo potujoče pomočnike, jih ubil in potem jedel in prodajal meso. To sta dve imeni, ki ostaneta za dolgo dobo sramota za naše »prosvetljeno« stoletje.

Te dni so prišli v Varšavi na sled človeku, ki je počenjal svoje grozovitosti po Haarmannovem vzorcu, vendar ja preiskava še ni končana. Münsterberški Denke, ki ga pa ni mogla doseči roka pravice, ker se ji je odtegnil in se pred aretacijo obesil, je dobil svojo grozoteko v Ameriki, tokrat v Zenski.

Norvežanka Gmness je prišla že z 18 leti v Ameriko. Njen prva mož, ki se je visoko zavaroval, je nenadoma umrl in vdova je vnovčala zavarovalnico. Druga moža, ki se je ženi na ljubo ravno tako zelo visoko zavaroval, je zadela ista usoda. Potem je iskala lepa Norvežanka potom časopisnih inseratov novega moža. Mnogo snubcev je prihajalo v njeno hišo na deželi, — vdova je bila bogata posestnica —, sosedje pa niso nikoli videli, da bi kdo od teh mladenčev zopet šel iz hiše. Čudno se je zdelo ljudem, da je imela vdova v svoji hiši sobo, ki je imela dvojna, debela tapacirana vrata, skozi katere ni bilo slišati glasu, in da je bilo okno gosto zamreženo. Norvežanka je pravila, da se boji vlomilcev in da se je zato tako zabarikadirala v svoji spalnici.

Pred kratkim je farma pogorela. Na pogorišču so našli pod ruševinami dobro ohranjeno truplo ženske, toda brez glave, nadalje več mrtvih mladenčev in tri otroke. Prijet je bil hlapec, ker je osumljen sokinje umorov in požiga.

Orožnikom je izjavil hlapec, da je že pet let na povelje in s pomočjo svoje gospodarice umoril vse snubce, ki so prihajali v hišo, in tudi vse tulce, ki so prišli k njima, in jih oropal, potem pa trupla zakopal v kleti ali jih na drug način odstranil. Končno je umoril tudi Norvežanko. Maščeval se je nad njo, ker se je je navlečel in ker mu je sama streljala po življenju.

Iz raznih okoliščin sklepajo oblastva, da sta gospodarica in hlapec umorila v zadnjih letih najmanj 22 ljudi!

Taka je druga plat naše civilizacije!

× Od lastnih otrok umorjen. V občini St. Margaret na Gradščanskem se je odigrala v soboto krvava rodbinska drama. Gosliničar Rotter, zelo nasilen človek, je živel s svojo družino v večnem prepri. Posebno so trpeli njegovi svojci, kadar je prišel domov vinjen, kar se je zelo pogostoma dogodilo. V svoji nebrzdani divjosti je razbil Rotter vse, kar mu je prišlo pod roke,

stole mize, krožnike, in kdor ga je akual pri tem oviral, je tvegal življenje. V takem stanju je popadel v soboto svojo ženo in jo začel daviti. Na njene klice sta prihitela otroka, sin in hči, ki sta v strašnem razburjenju, ker sta mislila, da bo mati vsak hip izdihnila, začela udrihati po očetovi glavi z vrčki za pivo. Nista prej nehala, da je oče izdihnil s popolnoma razbito lobanjo. Orožniki so prijeli mater in oba otroke.

× 15 milijonov hranilnih knjižic je bilo med prebivalstvom koncem lanskega leta v Angliji. Ogromna večina od tega odpade na pošto hranilnico. Na hranilne knjižice je vpisanih okrog 800 milijonov funtov (nad 200 milijard Din) vlog. Anglija se je torej tudi v tem oziru že vrnila k predvojnini razmeram. Splošno blagostanje se je v zadnjih letih izredno dvignilo.

× Dunajski slikar Edvard Velth, ki je bil zlasti znan kot dekorativni umetnik, je v sredo umrl v dunajski bolnici na posledicah težke operacije. Star je bil 68 let.

× Plan je podal v torek jutraj na Monte Rosa v Švici skupino avstrijskih turistov, v kateri so se nahajali trije bančni uradniki iz Celovca in eden z Dunaja. Celovčani so se rešili. Dunajčana pa je plaz odnesel v prepad, kjer je obledel mrtev.

× Rudniška eksplozija v Ameriki. V premogovniku Firemouth v Pensilvaniji so eksplodirali plini. Ves rove se je užgal. 50 rudarjev je prišlo pri tem ob življenje. Ali je bilo med njimi tudi kaj Jugoslovenov še ni znano.

Nova poravnalna ponudba Banki Adriatiki

Iz Trsta nam poročajo:

V sredo je bila tukajšnjemu trgovinskemu sodišču predložena nova ponudba za poravnavo v zadevi Banke Adriatike. Ponudba izhaja od skupine Felner - Poggi in vsebuje naslednje predloge: Tekom 90 dni po poravnavi se izplača v gotovini 25 odstotkov na hranilne in konkurentne vloge. Banki v enostavno shrambo izročene vrednostnice se povrnejo v celoti. Za vrednostnice, za katere se ni izdalo številčno potrdilo, se izplača 65 odstotkov vrednosti. Depozitanti, katerim se po poravnavi nametnu ne priznava pravica polne povrnitve vrednostnic, morajo pri sodišču zahtevati 100 odstotno povrnitev. V polnem iznosu se izplačajo privilegirane terjatve, kakor upravni stroški, plače, odškodnine, davki in pristojbine. Skupina Felner - Poggi je pripravljena zvišati 25 odstotno ponudbo za 0,4 odst. na vsaki 100.000 lir prispevka v konkurzno maso.

S strani ostalih upravnih svetnikov so dosedaj zagotovljeni prispevki podpredsednika Fortunatija v znesku 125.000 lir, upravnega svetnika Marovića v znesku 150.000 lir, bivšega predsednika tržaškega župana senatorja dr. Pittacca v znesku 20.000 lir in so se za te zneske že odprli v prid banki nepreklicni krediti. Poleg tega se je obvezal upravni svetnik Rusconi na plačilo pol milijona lir, ki pa je vezano na nekaj posebnih pogojev. Tudi skupina Felner - Poggi veže svoj predlog na pogoje, da vlada odstopi od svoje terjatve proti Banki Adriatiki v znesku 2.800.000 lir, ki izvirajo iz sleparških manipulacij bivšega ravnatelja Antona Kalca. Če bi kakka druga skupina hotela prevzeti poravnavo, je skupina Felner - Poggi pripravljena prispevati 1 milijon lir v gotovini.

Zanimanje inozemcev za naš opij

Toletni pridelek opija v južni Srbiji se ceni v producentnih krogih na 100.000 kg. Ker znaša cena opija na svetovnem trgu 5 funtov sterlingov za kg, bi po tem računu dosegla vrednost cele produkcije opija okrog pol milijona funtov sterlingov, odnosno v naši valuti okrog 150 milijonov dinarjev. Ker se pretežna večina opija izvažja, pomeni ta pridelek precejšnjo aktivno postavko v naši zunanje trgovinski postavki.

Zanimanje inozemstva za naš opij je letos izredno veliko. Vsi glavni produktijski kraji so tako rekoč poplavljeni z agenti inozemskih trgovcev, ki kupujejo že prihodnji pridelek ter plačujejo polovico določene cene vnaprej. Razen Soluna, ki je bil doslej vedno glavni kupec jugoslovenskega sirovega opija, se oglašajo zadnje dni v velikem številu agenti nemške kemijske industrije. Posebno se zanimajo za naš opij Francozi in neka francoska družba snuje or ganizacijo nakupovanja in razpečevanja opija.

Pred kratkim je sklopla Trgovska in industrijska zbornica v Skopju sestanek producentov opija. Na sestanku se je razpravljalo o novi konvenciji glede opija, ki se je sklenila na mednarodni konferenci o opiju v Ženevi. Kakor smo že objavili, je doletna konvencija bila v glavnem izdelana v soglasju z jugoslovenskim zastopnikom.

Nedvomno postane opij, ako se produkcija nekoliko bolj organizira, prava važna izvozna predmet. Poraja se tudi akcija, da bi se opij predelaval v večini doma in da bi se potem predelki izvažali, kar bi za našo trgovinsko bilanco pomenilo dosti višje aktivno postavko kakor samo izvoz sirovega opija.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (19. t. m.) Pšenica: baška, 1 vag. 450; baška Indija, 2 vag. 452,50; sremska, 1 vag. 450. Turščica: baška, maj-juni 10 vag. 202,50; baška, ladja Donava 5 vag. 180; maj, 20 vag. 192,50; april-maj 2 vag. 192,50; april 2 vag. 185; marec 2 vag. 172,50; junij-av-

× Srebrna poroka bivše avstrijske prestonaslednice. Knežinja Stefaniya Lonyay, bivša soproga cesarjeviča Rudolfa bo v nedeljo obhajala 25letnico svoje druge poroke z madžarskim knezom Elemierjem Lonyayem.

× Kako bo pokopan Sun Yat-Sen. Prvi predsednik kitajske republike Sun Yat-Sen, ki je pred kratkim umrl, je v svoji oporoki izrazil željo, naj bi ga pokopali kakor Lenina. Njegovi rojaki bodo tej želji ustregli in tako bo Sun Yat-Sen položen v stekleno rakev, katero bodo prenesli v velik mavzolej, katero ga bodo hodili gledat še pozni potomci njegovega plemena.

× Kap radi smeja. Petinštidesetletni tvorničar Rootford v Glasgou je te dni ležal na zofi in čital humoristični časopis. Neke vest ga je spravila v tako dobro voljo, da ga je od smeja zadela kap.

× Cerkevni očetje in frizura. Zdi se, da striženje las ne nasprotuje verskim načelom nobenega veroizpovedovanja. Hebrejski zakon je pač zahteval od moških, da nosijo dolgo brado in dolge lase, a ni predpisoval nobenih tozadevnih norm za ženske. Katoliška cerkev se je lotila tudi tega problema. Koncil v Toursu l. 1583. je n. pr. zažugal z izobčenjem iz rimske katoliške cerkve vsem onim, ki bi se lepotili na čuden način, predvsem tistim, ki bi svedrali lase in nosili lasulje ter se frizirali. Uporaba lasulj je vplivala zelo razdraževalno celo na cerkvene očete in teologe v poznem srednjem veku. Sv. Klement Aleksandrijski in sv. Pavlin, škof nolski, sta se zelo trdovratno in sovražno borila z nepokori v tem pogledu. Sv. Pavlin je celo zabranjeval lasulje s prokletstvom, da postane plešast vsakdo, ki jih uporablja. Danes se drži cerkev vsaj

"Hčerka gospe Larsac"

Senzacionalni film znan po škandalni aferi v Versailles-u pride v

Kino «LJUBLJANSKI DVOR»

kar se tiče las nevtraln, dočim se upira modernim toaletam, zlasti takim, ki razkazujejo žensko goloto.

× Karavane v snežnem meteku. Skozl vzhodno Sibirijo je pred kratkim potovala karavana, obsegajoča okoli petsto voz, ki so bili natovorjeni v vzhodnim blagom. Na potu je zalotil karavano snežni metek. Burja je tako vila, da se ji ljudje in živali niso mogli ustavljati ter je karavano tako zdesetkovala, da je komaj slab odstotek ljudi in živali z blagom vred prišel na cilj. Vse drugo je izginilo v snegu.

× Najdražja mesta na svetu so: Stockholm, Madrid, London, Amsterdam, Rim, Berlin, Oslo (Kristijanija), Lizbona, Dunaj, Bruselj, Pariz, Milan in Praga. Naša mesta so po svetu premalo znana sicer bi jih brž čas tudi uvrstili med najdražja.

× Najvišja stavba v Evropi. Evropa je še vedno daleč za Ameriko, posebno kar se tiče javnih zgradb. Pri nas so nebotičniki takorekoč še vedno nemogoči. Edino Nemčija ima v Berlinu par hiš, ki oddaleč spominjajo na ameriške nebotične palače. Sedaj poročajo iz Bremena, da se je tam neka družba odločila postaviti hišo, ki bo najvišja stavba na našem kontinentu. Poslopje je bo sedemdeset metrov visoko ter bo napravljen iz betona. Gradbena dela na tem evropskem nebotičniku bodo trajala šest mesecev.

Gospodarstvo

gust, 2 vag. 250; junij-julij, 5 vag. 207,5; banatska, Begej, maj-juni, 30 vag. 200. Moka: »a« 1 vag. 660; »b«, 4 vag. 457,50; »c« 1 vag. 390.

Dunajski živinski sejem (19. t. m.) Goveda: Dogon 452 komadov. Za kg žive teže notirajo: volj do 1,60 (živalsko 2,20), bikji do 1,50, krave 1,40, slaba živina 0,95 slinga. — Svinje: Dogon 1444 komadov. Za kg žive teže notirajo: debele svinje 2,30, mesne 2,20 slinga.

— Proti uvozu premoga. Na predvčerajšnji seji beogradske Industrijske zbornice se je pretresalo vprašanje uvoza premoga v našo kraljevino in se je glede na hiperprodukcijo premoga v državi sklenilo, da se stavi vladi predlog za uvedbo carine na uvoz premoga.

— Nov pravilnik o reparacijskih nabavkah iz Nemčije. Komite ministrov je izdelal pravilnik o nadaljnjih načelih nabavkah v Nemčiji na račun vojne odškodnine. Po tem pravilniku se bodo v bodoče mogli na račun vojne odškodnine nabavljati le taki predmeti, ki bodo služili za povečanje proizvodnje v državi. S tem se hoče zaščititi domačo proizvodnjo.

— Obvezno frankiranje pošilk žive živine za Italijo. Po naredbi generalne direkcije državnih železnice se sprejemajo pošilke žive živine, izročene z direktnimi mednarodnimi tovornimi listi za Italijo, na prevoz samo z obveznim frankiranjem vozarine in vseh pristojbin za celo pot do odredene postaje. Takšne pošilke se bodo odpravljale s frankiranimi računi ob polaganju odgovarjajočega depozita v smislu obstoječih predpisov za jugoslovensko-italijanski blagovni promet. Ta naredba velja takoj.

— Zanimanje ameriških kapitalistov za Dalmacijo. Neke skupina ameriških kapitalistov se po vseh hrvatskega časopisja zelo zanima za Dalmacijo ter je baje že izdelala načrt za oživiljenje dalmatinskega turskega prometa. Američani so se že obrnili na našo vlado s prošnjo, da se jim dovoli gradnja večjega števila hotelov in kopalnic.

— Težaven položaj industrije cigaretnega papirja. Zaradi obsežnega tlitapljenja se nahaja naša industrija cigaretnega papirja v neprilikah. Kakor poročajo iz Beograda, se nahaja sedaj pri upravi monopolov pet vagonov vthotapljenega cigaretnega papirja. Zaradi tega je uprava monopolov znatno reducirala naročila pri domačih tvornicah, ki so bile tako prisiljene omejiti delo.

— Položaj na lesnem trgu. Zaradi znižanja transportne tarife za les, predvsem za on, ki se izvažja iz Slovenije proti Sušaku, se je položaj na našem lesnem trgu v splošnem zboljšal. Iz Italije potje dospevalo naročila. Največji naš konkurent na zunanji tržišči je sedaj Rumunija zaradi svojih nizkih cen. Le glede hrastovine nam Rumunija ne konkurira, ker je rumunska vlada izvoz hrastovine lesa zabranila. Nadaljni razvoj kupuje je odvisen predvsem od tega, kakšno bo letos gradbena sezona pri nas in v državah, ki običajno kupujejo potreben les v Jugoslaviji.

— Okrog vprašanja prisilne poravnave. Na vesti, da namrava vlada ukiniti prisilno poravnavo izven konkurza, se izreka hrvatsko časopisje proti ukinitvi, pač pa za temeljito reformo. Tako se oslejšeke »Drava« izjavlja proti popolni ukinitvi, češ da niti ena zunanja država ne misli na ukinitve te institucije. V Češkoslovaški, Avstriji in Madžarski je to vprašanje enako na dnevnem redu, ali povsod je prevladalo mnenje, da se institucija prisilne poravnave izven konkurza obdrži.

— Jadranska proga bo pla prokta Obrenovca. Iz Beograda javljajo: Posebna deputacija je posetila prometnega ministra Andro Stanića ter ga prošila, da se izvrše nekatere spremembe v projektirani trasi preko Obrenovca. Minister je odgovoril, da vsi razlogi tako tehnične kakor politične ga gospodarskega značaja zahtevajo, da gre proga preko Obrenovca in da mu je žal, ker ne more ustreči njihovim željam.

— Državna tvornica sladkorja na Beju je pred kratkim zaključila svojo letošnjo kampanjo. Proizvedla je 1560 vagonov sladkorja iz 15.000 vagonov sladkorne pese, iz

tega se vidi, da je lanska pesa dala približno 10% sladkorja.

— Vprašanje delovnega časa in ukinitve nekaterih praznikov. Ministrstvi za socialno politiko ter za trgovino in industrijo sta zopet stavila na dnevni red vprašanje delovnega časa. Gospodarski krogi zahtevajo, da se ob enem s tem vprašanjem reši tudi vprašanje redukcije cerkvenih praznikov.

— Fuzija osljskega gospodarskega društva z zagrebškim. Na glavni skupščini zagrebškega gospodarskega društva se je sprejel predlog osljskega gospodarskega društva glede fuzioniranja. V Osljeku bo obstojala po izvršeni fuziji podružnica zagrebškega gospodarskega društva.

— Polom Fischerjevega koncerna na Dunaju. Dunajsko trgovsko sodišče je otvorilo konkurz nad delniško družbo »Mica«, österreichtsche Glimmerbergwerke. To je drugo podjetje Fischerjevega koncerna, ki je prišlo v konkurz.

— Močno padanje žitnih cen v Ameriki. Iz Chicaga javljajo, da se je predvčerajšnjem na termiskih borzah v Chicagu in Newyorku pšenica za maj nadalje močno pocenila, in sicer za 11 centov na 1 dolar 43 centov za bushel.

— Naraščajoča aktivnost francoske zunanje trgovine. Po podatkih carinske uprave je v prvih dveh mesecih t. l. znašala vrednost izvoza iz Francije 7.16 milijarde frankov, vrednost uvoza pa 6.52 milijarde frankov. Aktivnost je letos večja nego v enakem času lanskega leta.

— Pred koncem papirnatih mark v Nemčiji. Nemška državna banka bo vzela iz prometa novčance, ki se glase na takozvane papirnatne marke. Od maja dalje bodo v prometu samo novčance, ki se glase na državne marke.

— Močan padec cen na berlinskem produktnem trgu. Iz Berlina javljajo z dne 18. t. m., da je zaradi baisse na ameriških tržiščih nastopila tudi na berlinski borzi močna reakcija.

Borze

19. marca:

ZAGREB. V efektih je bil danes promet zopet nekoliko živahniji. Večji promet beležita Eskomptna in Jug. Od industrijskih papirjev sta oslabela Gutmann in Eksploatacija. Vojna škoda se dalje živahno trguje. — V devizah je bila zaradi zopetnega majhnega oslavljenja dinarja v Currihu tendenca čvrsta. Že večeraj se je na zagrebški borzi poslovalo nad zunanjimi paritetami. Danes je d'nar notiral v Curihu 8,30, a v Zagrebu se je poslovalo na bazi 8,25. Narodna banka je intervenirala v vseli čekih. Promet ni bil poseben. Notirale so devize: Amsterdam 2512,5 — 2525,5, Dunaj 879 — 899, Berlin 1497,5 — 1512,5, Italija izplačilo 254,75 — 257,75, ček 254,5 do 257,5, London izplačilo 0 — 302, ček 300 do 303, Newyork 62,47 — 63,47, Pariz 325 do 331, Praga 186 — 189, Švica ček 1212 do 1222; valute: Kč 183,5 — 186,5, eskomptna Litorale 70 — 72, Trzo 16 — 17, Eskomptna 124 — 125, Hipo 66 — 66,5, Jug 110 do 111,5, Ljubljanska kreditna 235 — 0, Prastrediona 340 — 345, S'avska 73 — 80, Narodna 3500 — 3700, Eksploatacija 48,5 do 50, Isis 58 — 60, Gutmann 450 — 455, Slavonija 60 — 61, Trbovlje 410 — 420, Vevče 100 — 120, 7-odst. posojilo 63,5 — 64,5, vojna škoda per kasa 158,5 — 160, obračun 158 — 160.

BEOGRAD. Tendence čvrsta. Devize: Amsterdam 2510 — 2520, Dunaj 891 — 893, Berlin 1505 — 1510, Budimpešta 0,0874 do 0,0876, Bukarešta 30 — 30,25, Italija 255,75 do 256, London 301 — 301,9, Newyork 63 do 63,5, Pariz 328 — 330, Praga 187,25 do 187,4, Švica 1215 — 1216.

Zunanje borze za prvi siran.

Izdajatelj in lastnik: »Konzorcij «Jutra».

Odgovorni urednik: Fran Brozović.

Tisk Narodne tiskarne v Ljubljani.

Darujmo za sokolski Tabor!

